

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑ — — ΦΕΩΝ,

Διοικητικό Συμβούλιο

πρόεδρος
Θανάσης Βαλτινός

αντιπρόεδρος
Κώστας Γεωργουσόπουλος

γενικός γραμματέας
Γιώργος Ξενάριος

ταμίας
Κώστας Κατσουλάρης

μέλη
Γιώργος Γεωργούσης
Κατερίνα Ζαρόκωστα

υπεύθυνος ύλης
Κώστας Κατσουλάρης

γραμματεία
Λένα Σάββαρη

σχεδιασμός τεύχους
Βάσω Αβραμοπούλου

ηλεκτρονική σελιδοποίηση
Νίκος Βουρλιώτης

> 3 Αντί προλόγου > 4 Πρωτοβουλίες και ψηφίσματα του Δ.Σ. > 6 Βραβείο «Διδώ Σωτηρίου» > 8 Συνάντηση με τους καταδίκους των φυλακών Κορυδαλλού > 10 Waltic: Η αξία των λέξεων > 12 Ετήσια γενική συνέλευση του Three Seas Writers Translators Council > 14 Ευρωπαϊκό συνέδριο για τα δικαιώματα > 15 Τιμητικές διακρίσεις μελών της Εταιρείας > 16 Νέα μέλη > 18-30 Αντί στεφάνου > 31 Νέες εκδόσεις των μελών μας

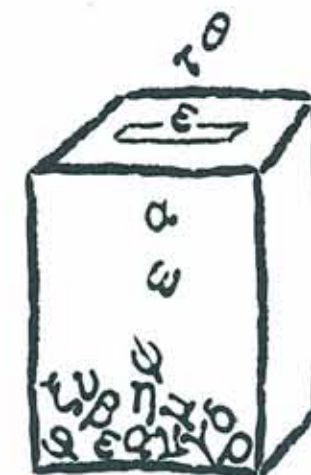
Ο βαθμός καταξίωσης μιας συλλογικότητας που δρα στα πολιτισμικά πράγματα είναι συνάρτηση ενός παρελθόντος κι ενός παρόντος: η διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης, από τη μία, και η αποτελεσματική παρέμβαση σε ενεστώτα χρόνο, από την άλλη, είναι οι δύο κύριες συνιστώσες της δημόσιας εικόνας της. Και αν η παρεμβατικότητα, στο παρόν, επηρεάζεται από τις ιδιοτροπίες της τρέχουσας συνθήκης (που υπάρχουν ερήμην της Εταιρείας), η συντήρηση της ιστορικής της μνήμης είναι αποκλειστικά εσωτερική της υπόθεσης. Η Εταιρεία έχει κατακτήσει τη θέση που έχει στον ελληνικό πνευματικό ορίζοντα, ακριβώς επειδή, από το 1981, εμφανίζει μια ιστορική συνέχεια και πολιτισμική συνοχή, που εκφράζονται μέσ' από τα όργανά της και συνοψίζονται στη συλλογική της ταυτότητα. Καθώς όμως η γύρωθεν κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα, αλίμονο, δεν ερωτά την Εταιρεία για να τραβήξει τον δρόμο της, χρέος μας είναι η, πάση θυσία, διαφύλαξη της ιστορικής της μνήμης. Προχωρώντας μέσα στον ιστορικό και πολιτισμικό χρόνο, θηραυρίστηκε για την Εταιρεία ένα κεφάλαιο, το οποίο δεν πρέπει να εξανεμιστεί ούτε στο όνομα προσωπικών επιδιώξεων ούτε για χάρη ενός ψευδούς σταρ σύστημ. που ζυγίζει τους συγγραφείς κατά τρόπο ανισοβαρή και παραπλανητικό. Η Εταιρεία Συγγραφέων είναι όλοι της οι συγγραφείς κι αυτή υπήρξε πάντα η δύναμή της.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΞΕΝΑΡΙΟΣ
Γενικός Γραμματέας

Αντί προλόγου

Τον Απρίλιο έχουμε εκλογές για την ανάδειξη νέου Συμβουλίου. Μια ακόμα θητεία εκπνέει. Για μένα η τέταρτη

– συν μια τετράμηνη αρχική τσόντα. Τα δύο τελευταία χρόνια αντιμετωπίσαμε πυρκαγιές και ήδη βρισκόμαστε μέσα στις φλόγες, κυριολεκτικά και μετα-

φορικά. | Στην ολοκλήρωση παρόμοιων κύκλων γίνεται συνήθως ένας απολογισμός. Δεν θέλω να κάνω κάτι τέτοιο. Θα σταθώ μόνο σε δύο εκδηλώσεις που θεωρώ ότι χαρακτηρίζουν την πορεία και τη δράση της Εταιρείας. | Α: Την οργάνωση του Συνεδρίου για τη Λογοτεχνία και τα Μ.Μ.Ε. που έγινε στους χώρους και με τη συνεργασία των Γενικών Γραμματειών Επικοινωνίας και Ενημέρωσης. Τα πρακτικά του ήδη κυκλοφορούν.* | Β: Την μετάφραση από μέλη μας και την έκδοση των Ολυμπιονίκων του Πινδάρου ως συμβολική συμμετοχή στο πένθος για την καταστροφή των δασών της χώρας – και της ίδιας της Ολυμπίας παρολίγον. Τα χρήματα θα δίνονταν στη βιβλιοθήκη της Ανδρίτσαινας (μια συμβολική επίσης χειρονομία) αλλά τα περιμένουμε ακόμα από τον εκδότη. | Αποχωρώντας από τη διοίκηση της Εταιρείας θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη των δύο τελευταίων Συμβουλίων. Συνεργαστήκαμε κόσμια και αποδοτικά εκτιμώ. Κυρίως (τέσσερα χρόνια μαζί) δεν σφαχτήκαμε. Τον Κώστα Κατσουλάρη, Ταμία, και τον Γιώργο Ξενάριο, Γενικό Γραμματέα, που μου συμπαραστάθηκαν σταθερά τους θεωρώ ήδη κοντινούς μου φίλους. Θα ήταν παράλειψη να ξεχάσω εδώ τη Λένα Σάββαρη, τη γλυκιά μας Λένα, κεντρικό στύλο της Εταιρείας.

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ
Πρόεδρος

* Ο μη καθεστωτικός κριτικός των Νέων που συμμετείχε σ' αυτό, αγνόησε επιδεικτικά την πρωτοβουλία της Εταιρείας αποδίδοντάς την σε άλλους. Τέτοιο μεγαλείο ψυχής.

Πρωτοβουλίες και ψηφίσματα του Δ.Σ.

Επικρατούσα άποψη στο Δ.Σ. ήταν ότι καλό θα ήταν να αποφεύγεται ο πληθωρισμός ψηφισμάτων με κάθε αφορμή, δεδομένου ότι ο ρόλος μιας Εταιρείας Συγγραφέων δεν είναι να εκφράζει άποψη επί παντός του επιστητού αλλά να επεμβαίνει με στοχευμένες παρεμβάσεις είτε σε ζητήματα που αφορούν ειδικά τα μέλη της είτε σε μείζονα κοινωνικά προβλήματα.

Σχετικά με τις τεραστίων διαστάσεων καταστροφικές πυρκαγιές που έπληξαν τη χώρα μας το καλοκαίρι του 2007, το Δ.Σ. αποφάσισε, αντί ψηφίσματος, να προβεί σε συγκεκριμένη πρωτοβουλία: Την μετάφραση από μέλη μας, και στη συνέχεια την συνέκδοση, των *Ολυμπιόνικων* του Πινδάρου, με σκοπό τη συλλογή εσόδων, μέρος εκ των οποίων θα πήγαινε εν είδει δωρεάς στην Βιβλιοθήκη της Ανδρίτσαινας. Το βιβλίο, έπειτα από διάφορες αποτυχημένες διερευνητικές προσπάθειες, κυκλοφόρησε τελικά και μοιράστηκε από την εφημερίδα *Ελεύθερος Τύπος*, την παραμονή της λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων. Δυστυχώς, εκκρεμεί ακόμη η είσπραξη του συμφωνημένου ποσού. Για τις δικαστικές περιπέτειες της Έρης Σωτηροπούλου και του μυθιστορημάτος της *Ζιγκ ζαγκ στις νερατζιές*, στις 14 Απριλίου του 2008 εκδόθηκε το κάτωθι ψήφισμα:

«Η πρόσφατη απόφαση ελληνικού δικαστηρίου που διατάσσει την απόσυρση του μυθιστορημάτος της συγγραφέως και μέλους της Εταιρείας Συγγραφέων Έρης Σωτηροπούλου είναι, αυτονοήτως, καταδικαστέα και προκλητική. Αυτό που δεν είναι προφανές είναι η αντίληψη που υποβόσκει σ' αυτήν την απόφαση, μια αντίληψη ηθικοπλαστικής υφής, που παραπέμπει στις χειρότερες μέρες του «ελληνοχριστιανικού ιδεώδους» και της «ηθικής καθαρότητας» των νέων. Αυτά που θεωρούσαμε αυτονόητα κεκτημένα φαίνεται πως δεν είναι ούτε τόσο αυτονόητα ούτε τόσο κεκτημένα.»

Το φθινόπωρο, στις 26 Νοεμβρίου, με αφορμή τα οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα που ήρθαν στο φως για τις δραστηριότητες της Μονής Βατοπεδίου, εκδόθηκε το κάτωθι ψήφισμα: «Κάθε μέρα που περνάει γινόμαστε μάρτυρες ενός πρωτοφανούς οικονομικού και πολιτικού σκανδάλου με πρωταγωνιστές μοναχούς, πολιτικούς, επιχειρηματίες. Κι ενώ παντού γύρω μας σοβεί μια από τις χειρότερες οικονομικές κρίσεις των τελευταίων δε-

καετιών, η ελληνική κοινωνία παρακολουθεί ζαλισμένη έναν χορό εκατομμυρίων, αποτροπιασμένη από τη δυσσομία που αναδίδεται πια σχεδόν από παντού. Ωστόσο, ως πνευματικό σωματείο που θέλει να βλέπει πέρα από τη συγκυρία και την τρέχουσα επικαιρότητα, η Εταιρεία Συγγραφέων πιστεύει ότι ο σημερινός ζόφος είναι ταυτόχρονα μια ευκαιρία άσκησης *ουσιαστικής πολιτικής*, για τη χώρα μας, τους θεσμούς της, τη λειτουργία του κράτους, την εμπάθυνση της κοινωνίας των πολιτών. Σήμερα λοιπόν είναι η στιγμή να τεθεί ξανά, με τρόπο ξεκάθαρο και επιτακτικό, το ώριμο πια αίτημα *διαφανούς και πλήρους διαχωρισμού της Εκκλησίας από το Κράτος*. Είμαστε βέβαιοι ότι μια τέτοια προοπτική θα αποβεί τελικά σε όφελος όλων των πολιτών, αναδεικνύοντας επιπλέον την ουσιαστική πνευματική και ποιμαντική διάσταση της Εκκλησίας.»

Τα γεγονότα του Δεκεμβρίου δίχασαν το Δ.Σ., όπως άλλωστε και ολόκληρη την κοινωνία. Το εκδωθέν ψήφισμα (στις 17 Δεκεμβρίου) ήταν αποτέλεσμα διαβουλεύσεων και αμοιβαίων συμβιβασμών μεταξύ των μελών του. «Καθώς ο απόηχος των τελευταίων γεγονότων δεν έχει ακόμη κοπάσει, η Εταιρεία Συγγραφέων προβαίνει στις κάτωθι διαπιστώσεις: Η κοινωνική αναταραχή που ακολούθησε με αφορμή τον άδικο χαμό ενός εφήβου είναι μία βίαιη διαμαρτυρία οφειλόμενη, μεταξύ άλλων αιτίων, στη συσσωρευμένη οργή μεγάλου τμήματος της ελληνικής κοινωνίας εναντίον μιας κουλτούρας της διαφθοράς και της απημερωσίας και τη διαπιστούμενη ανεπάρκεια θεσμών και φορέων ενός κράτους δικαίου. Ωστόσο, η Εταιρεία Συγγραφέων πιστεύει ότι η βία, αστυνομική, ατομική, ομαδική, απ' όπου κι αν προέρχεται, καταργεί την κοινωνία των πολιτών και τη συνύπαρξη των διαφορετικών απόψεων. Η πολιτεία, ως εγγυητής των αξιών της δημοκρατίας, οφείλει να προστατεύει τους πολίτες, την περιουσία τους και πάνω απ' όλα το δικαίωμά τους να σκέφτονται και να υπάρχουν ελεύθερα.»

Η Ε.Σ., ως πνευματικό σωματείο, βλέπει πέρα από τις συγκυρίες και την τρέχουσα επικαιρότητα.

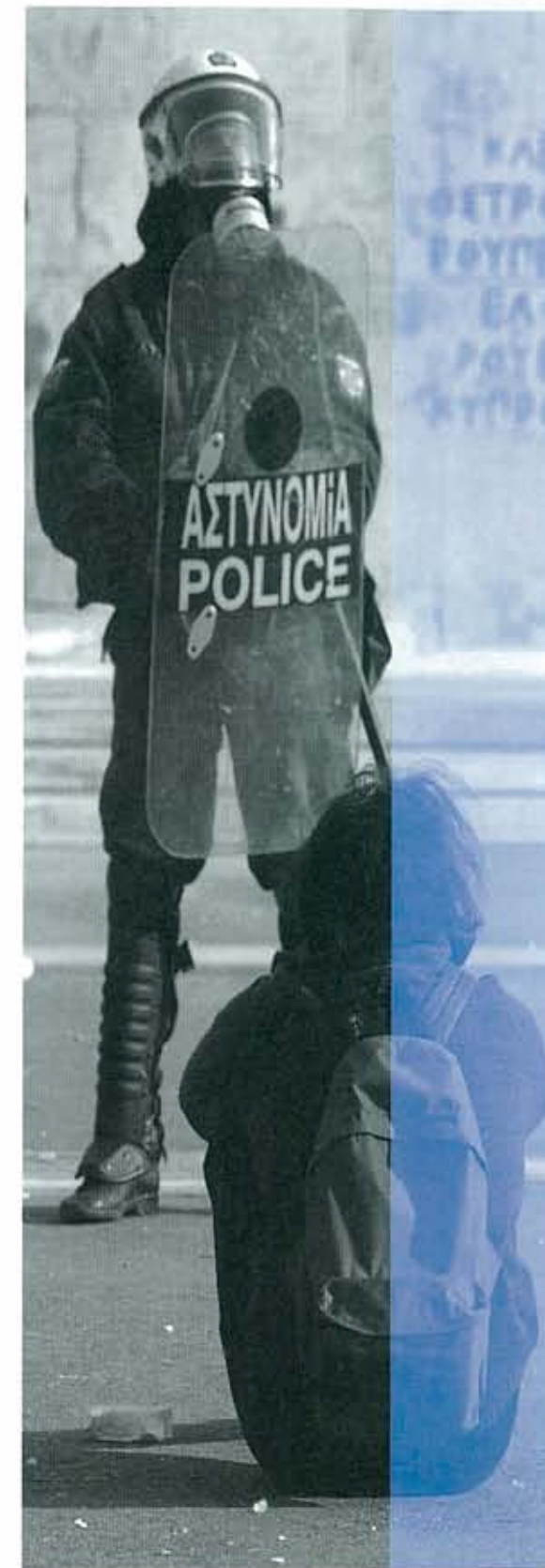
Να σημειωθεί ότι, λίγες μέρες νωρίτερα, ο Πρόεδρος της Εταιρείας Θανάσης Βαλτινός εξέδωσε προσωπική ανακοίνωση σχετικά με τα γεγονότα με τον τίτλο «Απ' αφορμή έναν άδικο θάνατο». Η ανακοίνωση είχε ως εξής:

«Οι κουκουλοφόροι είναι παντού και πάντα ίδιοι. Έχουν την προϊστορία τους. Ψελλίσματα ότι τάχα εκφράζουν τα αδιέξοδα της νεολαίας είναι γελοία. Η νεολαία έχει πρόσωπο. Εξίσου γελοία είναι η ερμηνεία ότι αποτελούν σύμπτωμα κάποιας επερχόμενης επανάστασης. Γιατί κι αυτό ακούστηκε. Η Πολιτεία παράλυτη ληθαργεί. Επί τρεις μέρες η χώρα καίγεται. Ωραία. Ας απολαύσουμε το θέαμα.»

Στη συνέχεια, με πρωτοβουλία και μελών του Δ.Σ., εκδόθηκε ακόμη μια ανακοίνωση, με τις υπογραφές αρκετών μελών μας. Εννοείται ότι άποψη σύσσωμου του Δ.Σ. είναι ότι για κρίσιμα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα ο πλουραλισμός των απόψεων είναι απολύτως θεμιτό στοιχείο.

Τέλος, οι επιθέσεις σε συγγραφείς και ανθρώπους του πνεύματος, με γκαζάκια, σιδεροροθιές, κ.λπ. καταδικάστηκε από το Δ.Σ. με ψήφισμα που εκδόθηκε στις 18 Φεβρουαρίου:

«Την προηγούμενη εβδομάδα άγνωστοι τοποθέτησαν εμπρηστικούς μηχανισμούς σε σπίτια επώνυμων πολιτών, ανάμεσά τους και ανθρώπων με σημαντική πνευματική παρουσία και δράση όπως ο Γ. Μπαμπινιώτης, ο Γ. Πανούσης, ο Α. Δοξιάδης (ο τελευταίος τυγχάνει και μέλος της Εταιρείας μας) κ.ά. Οι αυτόκλητοι απολογητές μιας νέας τάξης πραγμάτων (ποιος άραγε;), παραβαίνοντας όρια που τα θεωρούσαμε κεκτημένα από την εποχή του Διαφωτισμού, επιχειρήσαν βίαια να φιμώσουν την αντίθετη από τη δική τους άποψη. Η Εταιρεία Συγγραφέων καταδικάζει τέτοιες βάρβαρες ενέργειες, που ο ολοκληρωτικός χαρακτήρας τους υπονομεύει τη λειτουργία της Δημοκρατίας.»

Απονομή του βραβείου «Διδώ Σωτηρίου» στον Δημήτρη Ραυτόπουλο

Σκεπτικό βράβευσης

«Το βραβείο της Εταιρείας Συγγραφέων εις μνήμην Διδώς Σωτηρίου απονέμεται για το έτος 2008 στον Δημήτρη Ραυτόπουλο για την εξαιρετική προσφορά του στα ελληνικά γράμματα.

Το δοκιμακό του έργο καθώς και η κριτική προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων ανέδειξαν έναν νέο ορίζοντα πρόσληψης της λογοτεχνίας.

Εκ των πρωτεργατών του ιστορικού περιοδικού «Επιθεώρηση Τέχνης», συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας διαφορετικής αντίληψης για το λογοτεχνικό κείμενο.

Οι μελέτες του συνεισέφεραν αποφασιστικά στην αποκρυστάλλωση του σύγχρονου λογοτεχνικού τοπίου.»

Απονεμήθηκε στις 10 Μαρτίου το 4ο Βραβείο «Διδώ Σωτηρίου» το οποίο δίνεται σε εξέχουσες προσωπικότητες των γραμμάτων που έχουν με την εργασία τους συμβάλει στην προώθηση της λογοτεχνίας και της κριτικής σκέψης στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό. Φετινός βραβευμένος, ο γνωστός και καταξιωμένος κριτικός και θεωρητικός της λογοτεχνίας Δημήτρης Ραυτόπουλος, η πλούσια δράση του οποίου δεν χωράει σε ένα σύντομο σημείωμα και περιλαμβάνει τόσο πρωτότυπα θεωρητικά έργα όσο και συμμετοχή ως ιδρυτικό μέλος σε λογοτεχνικές επιθεωρήσεις οι οποίες με τις παρεμβάσεις τους έχουν επηρεάσει το σύγχρονο λογοτεχνικό γίνεσθαι στη χώρα μας.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε σε ειδική αίθουσα στον χώρο του νέου πολυκαταστήματος Public στο Σύνταγμα. Την απονομή προλόγισε ο Πρόεδρος της Εταιρείας μας Θανάσης Βαλτινός ο οποίος εξήρε την προσφορά του Δημήτρη Ραυτόπουλου στην κριτική σκέψη, τονίζοντας ταυτόχρονα τη αντιστασιακή δράση του και γενικότερα το ήθος του. Το λόγο πήρε στη συνέχεια ο Γενικός Γραμματέας Γιώργος Ξενάριος ο οποίος στάθηκε περισσότερο στο παρόν και το μέλλον της Εταιρείας ως πνευματικού και παρεμβατικού φορέα. Πληροφόρησε τα μέλη μας ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της, τα τελευταία δύο χρόνια, η Εταιρεία έτυχε μηδενικής επιχορήγησης από το Υπουργείο Πολιτισμού, αναγκάζοντας το διοικητικό συμβούλιο να στραφεί στον ιδιωτικό τομέα για την ανεύρεση πόρων. Τόνισε ότι κατά την άποψή του αυτή θα είναι η κατάσταση και στα χρόνια που έρχονται, και ότι η Εταιρεία θα πρέπει, ούτως ή άλλως, να αναπροσαρμόσει μερικώς τους τρόπους δράσης της στην κατεύθυνση της αναζήτησης χορηγιών από ιδιωτικούς ή άλλους φορείς. Σε αυτό το πλαίσιο, η βοήθεια από τον ΟΣΔΕΛ υπήρξε σε αυτή τη συγκυρία ιδιαίτερα σημαντική.

Στη συνέχεια, μίλησε το μέλος του Δ.Σ. Αργυρώ Μαντόγλου, ως βασική υπεύθυνη για την επιμέλεια του φετινού ημερολογίου (με την αρωγή, στο εικαστικό κομμάτι κυρίως, του Ταμία της Εταιρείας Κώστα Κατσουλάρη), κι εξήγησε στους παρισταμένους τη λογική και τη στόχευση του φετινού ημερολογίου που ήταν αφιερωμένη στους τρόπους που απεικονίζεται η γυναίκα μέσα στα κείμενα γυναικών πεζογράφων. Διευκρίνισε ότι η επιλογή των κειμένων δεν ήταν αξιολογική, ούτε και θα μπορούσε να είναι εξαντλητική, και ζήτησε συγγνώμη για ενδεχόμενες παραλείψεις, εύλογες εξαιτίας της χρονικής πίεσης κάτω από την οποία πραγματώθηκε το ημερολόγιο. Διευκρίνισε, επίσης, ότι η επιλογή των αποσπασμάτων, όπως είχε συμφωνηθεί και στο Συμβούλιο, αφορούσε μονάχα κομμάτια από πεζογραφικά έργα, κι όχι από άλλα είδη λογοτεχνικού ή δοκιμακού λόγου. Κλείνοντας, ευχαρίστησε θερμά την εικαστικό Κλεοπάτρα Μουσελά που μας επέτρεψε χωρίς καμιά υλική ανταμοιβή να αναπαράξουμε έργα της για την εικονογράφηση του ημερολογίου.

Το βραβείο, το οποίο σημειωτέον ήταν και φέτος έργο του γλύπτη Θόδωρου, απένειμε στον Δημήτρη Ραυτόπουλο η βραβευθείσα της προπερασινής χρονιάς Σόνια Ιλίνσκαγια, η οποία επίσης μίλησε με τα θερμότερα λόγια για τον βραβευθέντα και εξήρε την πρωτοβουλία του Δ.Σ. της Εταιρείας. Τόνισε την θεωρητική τόλμη του Ραυτόπουλου, το θάρρος και την ευθύτητά του στην διατύπωση των απόψεών του, τις οποίες έβρισκε πάντοτε ενδιαφέρουσες –ακόμη κι όταν η ίδια διαφωνούσε. Αναφέρθηκε επίσης στις δυσκολίες που υπήρχαν τον καιρό που η ίδια ξεκινούσε τη μεταφραστική της δουλειά με Έλληνες λογοτέχνες, και τόνισε πόσο πιο εύκολη είναι η κατάσταση για τους νεότερους σήμερα με τα μέσα που τους προσφέρονται.

Τελευταίος πήρε το λόγο ο Δημήτρης Ραυτόπουλος, ο οποίος προέβη στην κάτωθι αντιφώνηση:

«Κυρίες και κύριοι –δεν μπορώ να σας αποκαλέσω «εταίρους», γιατί δεν ξέρω πως θα έλεγα τις κυρίες-. Ευχαριστώ το Συμβούλιο της Εταιρείας μας για την απόφασή του να με τιμήσει με το βραβείο «Διδώ Σωτηρίου», προσφέροντας μου και αυτό το ωραίο γλυπτό του Θόδωρου. Θα το βάλω στο ειδικό ράφι, στη βιβλιοθήκη μου, στη σειρά των βραβείων που έχω κερδίσει (αυτό είναι το δεύτερο).

Αισθάνομαι διπλά την τιμή, γιατί η κριτική μου παρουσία συνδέθηκε μ' εκείνη τη δραματική αλλά μεγάλη για την πεζογραφία μας δεκαετία του '60, στην οποία ανήκει και το κορυφαίο έργο της Διδώς Σωτηρίου, τα *Ματωμένα Χώματα*. Από τη σπουδαία εκείνη παραγωγή είναι το βιβλίο που διαβάζεται περισσότερο μέχρι σήμερα, ακόμα και από τους νέους, όπως δείχνουν οι πολλές δεκάδες επανεκδόσεις –καθεμιά σε 10.000 αντίτυπα-, όπως δείχνουν οι έρευνες για τα αναγνωστικά ενδιαφέροντα της νεολαίας, αλλά έμμεσα και η επιτυχία που σημείωσε η τηλεοπτική μεταφορά του έργου, πέρυσι, από τον Κ. Κουτσομήτη. Φυσικά η αξία ενός έργου δεν αποφασίζεται με δημοψήφισμα, ούτε από κάποιο σοφό μυαλό· δεν αποφασίζει ούτε μόνο το περιεχόμενο ούτε μόνο η μορφή –αν υποθεθεί ότι ισχύει ο παλιός διαχωρισμός-, πάντως δεν είναι ζήτημα ορθοδοξίας ή ανορθοδοξίας. Παρουσιάζοντας τότε, το προϊστορικό 1962, τη συγγραφέα και το έργο στην *Επιθεώρηση Τέχνης* (τχ 92, Αύγουστος 1962), αναγνώριζα ότι τα *Ματωμένα Χώματα* «δεν είναι έργο πρωτοποριακό ούτε βιβλίο σταθμός», γιατί καταφέρνει, από ένα «δοκιμασμένο υλικό και με νομιμοποιημένα μέσα, να συνθέσει ένα μνημείο ανθρωπιάς, φιλίας και αγάπης, μέσα σ' ένα σκηνικό σφαγών, δηώσεων και προσφυγιάς: ένα αφήγημα που απαιτεί την ενσωμάτωσή του στην εθνική μας μυθολογία». Αυτά και άλλα επικά έργα. Το τι είπα προφορικά στη Διδώ, όταν τυχαία διασταυρωθήκαμε, σε δημόσιο χώρο, και μου ζήτησε τη γνώμη μου, δεν μπορώ να το επαναλάβω εν ψυχρώ... Δεν τα θυμάμαι αυτά προς δόξαν κάποιας υποτιθέμενης «παλιάς-καλής» λογοτεχνίας, αλλά μόνο για το επιμύθιο: εν μέσω ανθοφορίας αναγνωστικών θεωριών, όπου ο γενικός αναγνώστης βρίσκεται ένα μπόι πιο ψηλός από τον έκπτωτο συγγραφέα, δεν είναι δυνατό να παραγνωρίζεται ο υπαρκτός αναγνώστης και τα δημοκρατικά του δικαιώματα. Αλλά ας μη μπούμε στη δική μας παγκόσμια κρίση.

Εύχομαι σε όλες και όλους μας καλή εταιρική χρονιά για τα ζητήματα του σιναφιού –ιδίως το ασφαλιστικό και των σχολικών βιβλιοθηκών. Και χωριστά σε καθεμιά και καθένα σας εύχομαι δημιουργική ευφορία και επιτυχίες, συγγραφικές και άλλες.»

Η εκδήλωση έληξε με ποτό και ελαφρύ φαγητό στο μπαρ του Public, κι ακολούθησε δείπνο που παρέθεσε το Συμβούλιο της Εταιρείας στον βραβευθέντα και τη σύζυγό του.

Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου Συνάντηση με τους καταδίκους των φυλακών Κορυδαλλού

Όταν έστειλα το μυθιστόρημά μου *Με τη λάμπα θυέλλης* στις φυλακές Κορυδαλλού, ούτε για μια στιγμή δεν πέρασε από το μυαλό μου η σκέψη πως θα μπορούσε να δημιουργηθεί ενδιαφέρον από τους ίδιους τους κατάδικους και να με καλέσουν σε συνάντηση μαζί τους. Η ιδέα να στείλω το μυθιστόρημα αυτό στους κατάδικους μου είχε γεννηθεί από τότε που το έγραφα. Ο ήρωάς μου, ο Σαμουήλ Σαμουήλ της Ελένης, έζησε την εμπειρία της φυλακής, εμπειρία της αθλιότητας, για να διανύσει, στη συνέχεια, τη διαδρομή της εσωτερικής ανάβασης, που είναι διαδρομή κάθαρσης και αυτογνωσίας. Κι όλα αυτά σε ένα μυθιστόρημα υπερρεαλιστικό, με υπερφυσικά φαινόμενα, ένα μυθιστόρημα όπου το Αόρατο ανατρέπει την πραγματικότητα και ο νεκρός στρατιώτης σπάζει το φράγμα της κοσμικής σιωπής.

Είπα τη σκέψη μου στον πρώτο εκδότη, τον Αλέξανδρο Καλέντη, και δέχτηκε ευθύς. Ύστερα από συνεννόηση με τον διευθυντή Φυλακών κ. Ζουγανέλη, στείλαμε διακόσια αντίτυπα. Του είπα να τα μοιράσει να τα διαβάσουν αν θέλουν ή να τα πετάξουν. Και, ένα πρωί, λαβαίνω ένα τηλεφώνημα πως οι κατάδικοι εκδήλωσαν επιθυμία να συζητήσουν μαζί μου.

24 Ιουνίου, στις δέκα το πρωί ήμουν εκεί.

Πόρτες βαριές που ξεκλειδωναν η μια μετά την άλλη, ένας μακρύς στενός διάδρομος, τόσο στενός όπου δεν χωρούν δύο μαζί, και φτάσαμε στην αίθουσα. Εκεί μας περίμεναν καμιά εβδομηνταριά κατάδικοι, ηλικίας τριάντα πέντε με σαράντα πέντε περίπου.

Με τον κ. Ζουγανέλη ήταν και μία φιλόλογος, η κα Αντωνιάδου, και μου εξήγησαν ότι οι όλοι αυτοί αποτελούν το «Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας». Κάθισα στην έδρα, τα χέρια μου έτρεμαν. Τα πρόσωπα σφιγμένα, τα βλέμμα-

Λύθηκαν
τα σφιγμένα
πρόσωπα
και η συζήτηση
έγινε με έντονο
ενδιαφέρον.

τα πάνω μου εξεταστικά. Κάποιοι είπαν «καλώς ήλθατε» και μου έδωσαν κουράγιο. Κάποιοι άλλοι κρατούσαν τη *Λάμπα θυέλλης*.

Είπα πέντε λόγια στην αρχή. Λόγια καθαρά, που τα πίστευα. Πίστευα το καθετί που έλεγα γιατί το 'νιωθα πως οι άνθρωποι αυτοί διέθεταν μια αντίληψη που έκοβε κι απ' τις δυο μεριές. Ο πρώτος που μίλησε κρατούσε το βιβλίο και είπε: «Ο Σαμουήλ έκανε τόσα λάθη όμως τα πλήρωσε και έγινε διαφορετικός άνθρωπος». Του εξήγησα πως η λέξη «λάθος» βγαίνει από τη λέξη «λήθη». «Δηλαδή, όταν κάνουμε λάθη σημαίνει ότι είμαστε σε κατάσταση λήθης», είπε κάποιος άλλος. «Ναι, αλλά κάνοντας λάθη σκοτώνουμε την ψυχή μας. Σκοτώνω σημαίνει

βυθίζω κάποιον –ή την ψυχή μου– στο σκότος». Αυτό τους άρεσε. Και λύθηκε η σιωπή τους. Λύθηκαν τα σφιγμένα πρόσωπα και η συζήτηση έγινε με έντονο ενδιαφέρον. Ήταν ο Βασίλης, ο Δημήτρης, ο Ιωάννης, ο Ζάχος, ο Έντυ, ο Απόστολος. Ο Δημήτρης ζήτησε να διαβάσει μια περικοπή από το μυθιστόρημα: «Προτιμούσε να αναπλάσει τη ζωή σε μέτρα πιο ανθρώπινα, να την επινοήσει, να ανασύρει από μέσα της εκείνες τις άλλες διαστάσεις, τις αθέατες, που μόνο κάποια πλάσματα καταδικασμένα, εραστής της μοίρας ή του μαρτυρίου, μπορούν να βιώνουν». Ακολούθησαν λίγα λεπτά σιωπής. Ύστερα, ο Ιωάννης ζήτησε να διαβάσει ένα άλλο σημείο, όταν όλα πια είχαν καεί γιατί ο ήλιος επί τρεις μέρες δεν βασιλεύει αλλά γύριζε πίσω και έκαιγε τους ανθρώπους και τον κόσμο. Και ο Σαμουήλ, όταν την τρίτη μέρα έβρεξε, στάθηκε πάνω στα χαλάσματα και είπε: «Θέλω να ζήσω, να ζήσω ξανά». Έμεινα πάνω από δυο ώρες. Το πρωινό φως έκανε την αίθουσα να λάμπει. Κάποιες στιγμές ξεχνούσα πως βρισκόμουν στις φυλακές, ανάμεσα σε ανθρω-

πους που βιώνουν ως το κόκαλο την ατέλειωτη νύχτα της μοναξιάς.

Στη διαδρομή της ζωής μου έχω κάνει πολλές συναντήσεις με αναγνώστες των βιβλίων μου, εκδηλώσεις, συζητήσεις ατέλειωτες. Σήμερα λέω πως καμιά δεν ήταν τόσο ουσιαστική όσο αυτή με το ακροατήριο των κατάδικων, ένα ακροατήριο ποινεμένο που προσπαθεί να βρει μια ρωγμή από φως στην ψυχή του. Καμιά από τις συναντήσεις με τους αναγνώστες μου δεν είχε αυτή τη σημασία για μένα. Ψυχές που διψούν ένα λόγο συμπόνιας, λίγο σεβασμό για να μπορέσουν κι εκείνοι να σεβαστούν τον εαυτό τους.

«Εμείς τα έχουμε ζήσει όλα αυτά, είναι σαν να τα γράφατε για μας...», είπε ο Βασίλης.

Στο τέλος κάποιος ήρθαν να τους γράψω αφιέρωση. Κάποιοι άλλοι στάθηκαν δίπλα μου, είπαν ευχαριστώ και περίμεναν. Δίτασα λίγες στιγμές κι ύστερα τους έδωσα το χέρι. Μου έδωσαν όλοι το χέρι τους, ένας ένας, και είπαν ευχαριστώ.

Η αξία των λέξεων

Ένα μοναδικό στο είδος του διεθνές συνέδριο έλαβε χώρα αρχές Ιουλίου στη Στοκχόλμη, συγκεντρώνοντας στην πρωτεύουσα της Σουηδίας κοντά στους χίλιους συγγραφείς και μεταφραστές απ' όλο τον κόσμο. Το Διεθνές Συνέδριο Συγγραφέων και Μεταφραστών Λογοτεχνίας (Writers and Literary Translators International Congress - WALTIC) ήταν πρωτοβουλία της Σουηδικής Ένωσης Συγγραφέων, έγινε όμως σε συνεργασία με πολλούς φορείς και οργανισμούς, τόσο σουηδικούς (π.χ. Δήμος Στοκχόλμης) όσο και ευρωπαϊκούς (EWC, CEATL, κ.ά).

Ενικό σύνθημα του συνεδρίου ήταν η φράση «The value of words», ενώ κεντρικός του άξονας το τρίπτυχο Εγγραματοσύνη, Ελευθερία της έκφρασης, Πνευματικά δικαιώματα. Όπως έγινε φανερό και στη συνέχεια, επιχειρήθηκε να καλυφτεί μια μεγάλη γκάμα ζητημάτων που σχετίζονται με την ανάγνωση και τη γραφή. Η καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού φέρνει στην επιφάνεια ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα, αλλά και τη σχέση των αναπτυγμένων χωρών με τις χώρες του λεγόμενου τρίτου κόσμου. Ομοίως, η ελευθερία της έκφρασης παραπέμπει περισσότερο ως πρόβλημα σε χώρες όπως το Ιράν, η Αίγυπτος ή το Μπαγκλαντές και η Κίνα, που εκπροσωπήθηκαν από συγγραφείς λίγο έως πολύ δικόμηνους. Τέλος, τα πνευματικά δικαιώματα έχουν με καινούργια ένταση βρεθεί στην αιχμή των ενδιαφερόντων των δυτικών συγγραφέων και δημιουργών στην εποχή του διαδικτύου, κι ως εκ τούτου απαιτείται διαφορετική και πιο σύνθετη αντιμετώπισή του.

Όπως είναι εμφανές από την επιλογή των κεντρικών ομιλητών, του Mia Couto από τη Μοζανβίκη και της Αιγύπτιας Nawal El-Saadawi, έμφαση δόθηκε στις λεγόμενες μικρότερες λογοτεχνίες. Και δεν είναι τυχαίο που και οι δύο στάθηκαν αρκετά στο πρόβλημα της απομόνωσης των μικρών γλωσσών, αλλά και στην ανάγκη υιοθέτησης νέων πιο ρευστών ταυτοτήτων. Στην ομιλία του ο συγγραφέας από τη Μοζανβίκη –όπου την επίσημη γλώσσα, τα πορτογαλικά, μιλάει περίπου το 15%, ενώ το υπόλοιπο 85% συνεννοείται σε είκοσι πέντε διαφορετικές γλώσσες– υποστήριξε ότι ο συγγραφέας είναι ούτως ή άλλως ένας μεταφραστής, αφού η γλώσσα στην οποία θέλει να μιλήσει δεν είναι δοσμένη, αλλά μια γλώσσα που θα πρέπει ο ίδιος να επενεφεύρει. Τόνισε επίσης την ανάγκη να

δούμε τους διαφορετικούς πολιτισμούς μέσα από το δικό τους σύστημα αναφορών, χωρίς τα γυαλιά της δυτικής κουλτούρας. Η συγγραφέας από την Αίγυπτο, από την άλλη, μιλώντας απευθείας στα αγγλικά, χωρίς κείμενο, με τρόπο άμεσο και απλό, ζέστανε το κοινό με μια σαφώς πιο πολιτικοποιημένη ομιλία, με έντονη αριστερή και φεμινιστική ρητορική. Στο τέλος, ανταμείφθηκε με το θερμότερο χειροκρότημα του συνεδρίου, από ένα κοινό στο οποίο η Αφρική και η Ασία είχαν πολύ ισχυρή εκπροσώπηση.

Διατρέχοντας τις λίστες των καλεσμένων, διαπίστωνες κανείς ότι οι διοργανωτές απέφυγαν τους συγγραφείς-σταρ, η παρουσία των οποίων ενδεχομένως θα υπονόμευε ένα συνέδριο βασισμένο στη μαζικότητα και την ετερογένεια (περισσότερες από 90 χώρες εκπροσωπήθηκαν). Εντούτοις, δεν έλειψαν τα γνωστά ονόματα, όπως ο Φίλιπ Πούλμαν (ΗΠΑ), ο Γκαμάλ Γκιτάι (Αίγυπτος), η Ρόζα Μοντέρο (Ισπανία), κ.ά.

Παράλληλα με το Waltic, και σε συνεργασία με αυτό, έλαβε χώρα η ετήσια γενική συνέλευση του EWC (European Writers Council πλέον κι όχι Congress). Την Εταιρεία Συγγραφέων εκπροσώπησε ο υπογράφων, ενώ η Κύπρος εκπροσωπήθηκε από την Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου, τον πρόεδρό της Χρίστος Χατζήπαπα και το μέλος Αιμίλιο Σολωμός. Το θέμα που απασχόλησε περισσότερο τη συνέλευση ήταν η ψήφιση του οικονομικού απολογισμού, που φέτος εμφάνιζε ένα σημαντικό έλλειμμα 40.000 ευρώ περίπου, και γενικότερα η ανάγκη εξεύρεσης πρόσθετων πόρων. Σχετικά με αυτό, έγιναν πολλές και έντονες αναφορές στα μέλη-ενώσεις που είτε δεν καταβάλουν καθόλου τη συνδρομή τους είτε καταβάλουν τη μικρότερη δυνατή (όπως εμείς). Υπήρξε με-

Από την τελετή έναρξης του WALTIC

γάλη πίεση να δοθεί λίστα των μελών που δεν πληρώνουν όσο θα έπρεπε και επικαλούνται κάθε χρονιά λόγους επεικούς μεταχείρισης, ωστόσο αυτό ευτυχώς απεφεύχθη την τελευταία στιγμή από τη στάση της Γενικής Γραμματέως και του Προέδρου.

Επίσης, από την Ελλάδα, τρεις ακόμη φορείς έγιναν φέτος νέα μέλη, μια ένωση μεταφραστών, μια ένωση συγγραφέων (η γνωστή), κι ακόμη μία που αν κατάλαβα καλά είναι ο ΟΣΔΕΑ (δεν δόθηκε λίστα, κι επιπλέον ήδη αισθανόμουν άσχημα, διότι από τα νέα μέλη κανείς τους δεν παρευρέθηκε στη συνέλευση, κάτι που έκανε αλγεινή εντύπωση).

Το δεύτερο θέμα που απασχόλησε τη συνέλευση ήταν η αλλαγή του ονόματος, πρόταση που είχε γίνει την προηγούμενη χρονιά, δεδομένου ότι το EWC έχει πάψει να είναι Congress, ήτοι συνέδριο, και είναι μια οργάνωση με περισσότερο συνδικαλιστικό-λομπιστικό χαρακτήρα. Επελέγη το Council, ώστε να μην επηρεαστεί το αρχικό έλεξο EWC, και κατ' επέκταση τα σήματα της οργάνωσης, τα λογότυπα, κ.λπ. Είχε βεβαίως δοθεί από τις προηγούμενες μέρες στα μέλη του EWC πλήρης αναφορά των πεπραγμένων του, και άλλων πληροφοριών που αφορούν τη δράση του. Αυτά υπάρχουν στην Εται-

ρεία Συγγραφέων και μπορεί κανείς αν θέλει να ενημερωθεί σχετικά.

Το αμέσως προηγούμενο διήμερο έλαβε χώρα το συνέδριο του ευρωπαϊκού συμβουλίου μεταφραστών λογοτεχνίας, το CEATL (European Council of Associations of Literary Translators), στο οποίο η χώρα μας εκπροσωπήθηκε από την Κλαίτη Σωτηριάδου.

Όπως γίνεται φανερό από τη συνύπαρξη σε λίγες μέρες τόσων πολλών και σημαντικών συναντήσεων, συνεδρίων, ομιλιών, λογοτεχνικών events σε πολλά σημεία της πόλης, κάτι ξεχωριστό και ιδιαίτερα φιλόδοξο συνέβη φέτος στη Στοκχόλμη. Οι διοργανωτές υπόσχονται ότι θα προσπαθήσουν να το επαναλάβουν το 2010, θέτοντας στο κέντρο του προβληματισμού τους τη γυναίκα ως συγγραφέα και αναγνώστρια. Από κοσμικής άποψης βεβαίως, κορυφαία στιγμή ήταν αναμφίβολα ο μπουφές που παρέθεσε ο Δήμαρχος της πόλης στους συνέδρους του Waltic στο Blue Hall του Δημαρχείου, στην επιβλητική αίθουσα όπου κάθε 10 του Δεκεμβρη λαμβάνει χώρα το επίσημο δείπνο των μελών της Σουηδικής Ακαδημίας.

Κώστας Κατσουλάρης

Ετήσια γενική συνέλευση του Three Seas Writers Translators Council

Στις αρχές Ιουνίου (5/6) πραγματοποιήθηκε στη Ρόδο η ετήσια γενική συνέλευση του TSWTC. Τα θέματα που έπρεπε να συζητηθούν ήταν πολλά και δυστυχώς άλλες τόσες και οι βασικές απουσίες. Η ημερήσια διάταξη που ακολουθείται σε αυτές τις συναντήσεις είναι λίγο ως πολύ η ίδια. Το πρώτο απόγευμα γίνεται μια συνάντηση υποδοχής, πολύ συνηθισμένη στους ξένους αλλά ανοίκεια στο Κέντρο της Ρόδου που κάθε φορά ψάχνει ποιον υπάλληλο θα στείλει. Η δεύτερη μέρα αφιερώνεται στη Γ.Σ. όπου συναντώνται και ανταλλάσσουν απόψεις τα μέλη των Ενώσεων Συγγραφέων και/ή μεταφραστών των χωρών που συμμετέχουν στο TSWTC (να σημειωθεί ότι δεν μετέχουν όλα τα μέλη στο Συμβούλιο/ Πολιτιστική Επιτροπή), την Τρίτη μέρα γίνεται μια εκδρομή (για την οποία δεν ρωτάται ποτέ η Π.Ε αλλά καθορίζεται από το IWTCR) και συνήθως την τελευταία μέρα γίνεται η συνεδρίαση της Πολιτιστικής Επιτροπής και λαμβάνονται οι αποφάσεις. Παράλληλα γίνονται κάποιες εκδηλώσεις, συνήθως με πρωτοβουλία της Π.Ε. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η Π.Ε. είχε εξασφαλίσει την προβολή μιας ταινίας του Οτάρ Ισοελιάνι αλλά την τελευταία στιγμή το IWTCR δήλωσε ότι έχει προγραμματίσει για το συγκεκριμένο τριήμερο μια «Δωδεκανησιακή Συνάντηση Συγγραφέων» και κάλεσε τα μέλη της Π.Ε να συμμετέχουν σ' αυτήν. Πρότεινε να γίνει προβολή της ταινίας για τα μέλη της Π.Ε στο Κέντρο της Ρόδου! Εδώ γίνεται για μια ακόμη φορά φανερό ότι για το IWTCR η Π.Ε που προγραμματίζει έγκαιρα, προσπαθεί να δημιουργήσει πολιτιστικά γεγονότα, παίρνει άδειες προβολής κ.λπ., δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Η Π.Ε δεν ενδιαφέρεται για την επιμόρφωση ή ψυχαγωγία των μελών της αλλά για τη σύφιξη των σχέσεων μεταξύ των λαών-μελών της με αφορμή κάποιο πολιτιστικό γεγονός. Το γενικότερο πρόβλημα που φαίνεται να υπάρχει στις σχέσεις των δύο οργάνων, ήτοι του TSWTC και του IWTCR, αποτυπώθηκε στη Γ.Σ σε όλη του τη μεγαλοπρέπεια. Πολλά μέλη του πρώτου θεώρησαν ότι το IWTCR επιδιώκει να απαλλαγεί από το TSWTC με κάθε δυνατό τρόπο και μάλιστα σε κάθε αφορμή έθεταν απευθείας το ερώτημα. Η Ρόδος από την άλλη προσπαθούσε παντοι-

οτρόπως να διαβεβαιώσει τα μέλη του TSWTC ότι τα χρειάζεται ως μια δεξαμενή σκέψης και ιδεών για την περαιτέρω πορεία του. Παρά ταύτα η ασυνεννοησία μεταξύ των δύο πλευρών συνεχίστηκε καθ' όλη τη Γ.Σ. του TSWTC που ούτως ή άλλως είχε τα δικά του προβλήματα να αντιμετωπίσει.

Η τακτική του Κέντρου της Ρόδου στα περισσότερα ζητήματα που τίθενται είναι της μη απάντησης ή της αμφιλεγόμενης τοποθέτησης. Χαρακτηριστικό είναι ότι μέχρι σήμερα δεν έχουν πληρωθεί στα μέλη του TSWTC τα χρήματα των αεροπορικών εισιτηρίων για τη συμμετοχή τους στις εργασίες ενώ μέχρι τώρα δίνονταν πάντα κατά τη διάρκεια της παραμονής των μελών του TSWTC στη Ρόδο.

Παρόλα αυτά οι συνεδριάσεις της Γ.Σ του TSWTC έγιναν σε θερμό κλίμα και αφού έγινε μια πρώτη συζήτηση για τις σχέσεις TSWTC και IWTCR ακολούθησαν οι παρουσιάσεις των δραστηριοτήτων κάθε Ένωσης Συγγραφέων ή μεταφραστών από τις χώρες μέλη. Τα βράδια, μετά τις συνεδριάσεις, τα μέλη του συμβουλίου παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις της διημερίδας για τη Δωδεκανησιακή λογοτεχνία όπου διατυπώθηκε δημόσια η πρόταση για το βραβείο Κάσδαγλη και παρουσιάστηκε για πρώτη φορά η ανθολογία του Κέντρου *Ποιήματα ελληνικής υφής* από την Βουλγάρη ποιήτρια Τοβέτα Ελένκοβα που πρωτοστάτησε στη δημιουργία της ως μέλος (σε παλαιότερο συμβούλιο) του TSWTC. Η ανθολογία περιλαμβάνει ποιήματα που οι ποιητές τους τα εμπνεύστηκαν από την Ελλάδα. Οι Έλληνες ποιητές που συμμετέχουν στην ανθολογία είναι η Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ και ο Δημήτρης Άλλος.

Την Κυριακή στη συνεδρίαση της Π.Ε έγινε μια πιο συγκροτημένη συζήτηση για τα όσα έπραξε η Π.Ε στο διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2007 και Ιουνίου 2008. Πέρα από την ανθολογία της Τ. Ελένκοβα, είχε να επιδείξει και το τελευταίο τεύχος του *Helios*, το οποίο εκδόθηκε μετά βασάνων και κόπων αρχές Μαΐου, ενώ σύμφωνα με τον προγραμματισμό έπρεπε να έχει παρουσιαστεί πριν τα τέλη του 2007. Σύμφωνα με το IWTCR αυτό οφειλόταν σε ολιγωρία του τυπογράφου ο οποίος είχε επιλεγεί κατόπιν προσφορών. Η αντιπρόεδρος της Π.Ε Λίλυ Εξαρχοπούλου

χοπούλου παρουσίασε την εμπειρία της από τη Διεθνή Έκθεση Βιβλίου Θεσσαλονίκης όπου το TSWTC οργάνωσε και συντόνισε μια συζήτηση για το εάν υπάρχει μέλλον για τα λογοτεχνικά περιοδικά στην εποχή του διαδικτύου (συμμετείχαν οι: Γ. Κορδομενίδης, Ρ. Αλαβέρα, Ι. Βεντούρας, Ν. Σταπονκούτε) και την παρουσία του *Helios* στο περίπτερο με τα περιοδικά.

Ουσιαστικά ωστόσο το TSWTC κατάφερε παρά τις δυσκολίες να παρουσιάσει στο IWTCR μια σειρά από προτάσεις στις οποίες το TSWTC δεν έχει ακόμη απαντήσει. Οι προτάσεις που υποβλήθηκαν ήταν τέσσερις: Εξ αυτών δύο ήταν απολύτως καινούργιες και δύο ήταν συνέχεια των παλαιών δραστηριοτήτων. Οι νέες προτάσεις αφορούν: α) ένα μικρό πλοίο (ιστιοφόρο, μεγάλη ψαρόβαρκα, δελφίνι) που θα επισκεφτεί όσο το δυνατόν περισσότερα νησιά της Δωδεκανήσου και σε κάθε νησί θα γίνονται αναγνώσεις-εκδηλώσεις για το συγγραφικό έργο συγγραφέων από τις χώρες- μέλη του TSWTC (περιλαμβάνοντας πάντα και Έλληνα συγγραφέα) και διανομή του περιοδικού *Helios*, της ανθολογίας ποιητών που εμπνέονται από την Ελλάδα, και του επετειακού τόμου της δημιουργίας του Κέντρου της Ρόδου, β) εβδομάδα προβολής κινηματογραφικών ταινιών γνωστών σκηνοθετών από τις χώρες μέλη των τριών θαλασσών.

Οι παλιές προτάσεις αφορούν: α) την πραγματοποίηση συνάντησης συγγραφέων των αδελφών γλωσσών (εβραϊκών και αραβικών) με στόχο μια ακόμη προσπάθεια προσέγγισης και αλληλοκατανόησης των δύο λαών, β) το επόμενο τεύχος του *Helios*. Η ανανέωσή του κρίνεται επιβεβλημένη και αποφασίστηκε να ζητηθεί προσφορά γραφιστικής ανανέωσης, επιμέλειας και εκτύπωσης. Το επόμενο τεύχος θα έχει αφιέρωμα στον Νίκο Κάσδαγλη ώστε να συμπέσει με την προσπάθεια όλων για θεσμοθέτηση (και χρηματοδότηση) στη Ρόδο του Διεθνούς Βραβείου «Νίκος Κάσδαγλης» που θα απονέμεται από τον Δήμο και τα δύο αδελφά Κέντρα. Εννοείται ότι παράλληλα με αυτές τις προτάσεις ανανεώθηκε η επιθυμία και πρόθεση των μελών του TSWTC να βρεθούν χορηγοί για το βραβείο «Νίκος Κάσδαγλης». Φαντάζομαι ότι από την αναλυτική αναφορά προκύπτει ευθέως το πρόβλημα των σχέσεων TSWTC και IWTCR. Κατά την άποψή μου το πρόβλημα οφείλεται στη διαφορετικότητα των δύο σωμάτων. Το IWTCR είναι πολιτιστικός οργανισμός του Δήμου Ροδίων και εξαρτάται άμεσα τόσο από τη χρηματοδότησή του όσο και από την πολιτιστική πολιτική του. Οι υπάλληλοί του είναι υπάλληλοι του Δήμου, άρα κάποιοι εμφανίζουν την ακαμψία των δημόσιων υπαλ-

λών, ενώ είναι και πολύ λίγοι αριθμητικά για τη συγκεκριμένη δουλειά. Και τα δύο σώματα διέπονται από ένα καταστατικό που ενώ στην αγγλική του εκδοχή το TSWTC εμφανίζεται ως Μη Κυβερνητική Οργάνωση υπό την αιγίδα της UNESCO, στο ελληνικό εμφανίζεται ως η Πολιτιστική Επιτροπή του IWTCR. Ωστόσο στην πράξη το TSWTC δεν μπορεί να λειτουργήσει ως Πολιτιστική Επιτροπή του Κέντρου παρά μόνο στον τομέα διεθνών εκδηλώσεων διότι δεν έχει άμεση εμπειρία της εντόπιας πολιτιστικής ζωής και δυνατοτήτων. Είναι σαφές ότι την πρώτη δεκαετία της λειτουργίας του Κέντρου και του TSWTC, το TSWTC λειτούργησε ως ο «κράχτης» για την ενημέρωση πολλών χωρών για τη λειτουργία του Κέντρου και βοήθησε πολύ το Κέντρο της Ρόδου να ενταχθεί στον χάρτη της HASLA. Επιπλέον, παρά τις πολλές αδυναμίες του σε ζητήματα φιλοξενίας, και υλικότεχνικής υποδομής κατόρθωσε μέσω της διαφήμισής του από το TSWTC να ενταχθεί ενθέρμως στον πολιτιστικό χάρτη της Ευρώπης.

Υπάρχουν και κάποιες εξελίξεις της τελευταίας στιγμής. Ο πρόεδρος του TSWTC Πήτερ Κούρμαν συνάντησε την Hanna Awwad στο κέντρο του Visby και συζήτησαν το θέμα της συνάντησης συγγραφέων των αδελφών γλωσσών. Βλέποντας ότι η ηλεκτρονική επικοινωνία με το TSWTC δεν λειτουργούσε πήγε ιδίως εξόδοι στη Ρόδο (μέσα Σεπτεμβρίου) και συναντήθηκε με τον κύριο Κοντάκο (πρόεδρο) και τον κύριο Συρόπουλο (αντιπρόεδρο). Υποσχέθηκαν ότι: α) θα βοηθήσουν στην αραβοϊσραηλινή συνάντηση β) θα δώσουν τη δυνατότητα για συνάντηση του TSWTC στη Ρόδο μέσα στον Δεκέμβριο γ) θα πληρώσουν τα εισιτήρια των μελών του TSWTC για τη Γ.Σ. του καλοκαιριού που δεν έχουν πληρωθεί ακόμα δ) εφεξής τα εισιτήρια θα εκδίδει και πληρώνει το Κέντρο. Τη στιγμή αυτή, ήτοι 09/10/08, μετά από αλληπάλληλες εκκλήσεις του προέδρου του TSWTC, η Ρόδος απάντησε ότι θα προσπαθήσει να μας δώσει δωμάτια στο Κέντρο τον Δεκέμβριο ώστε να πραγματοποιηθεί η συνάντηση του συμβουλίου του TSWTC που θα ασχοληθεί κυρίως με την αραβοϊσραηλινή συνάντηση τον Οκτώβριο του 2009. Έσπειλε επίσης κάποιες αλλαγές που έχουν γίνει στο καταστατικό του Κέντρου της Ρόδου και αφορούν και τη λειτουργία του TSWTC. Επίσης υποσχέθηκε για μία ακόμη φορά ότι θα πληρώσει τα χρήματα των εισιτηρίων και δήλωσε ότι αυτή τη στιγμή η λίστα των οικονομικών εκκρεμοτήτων βρίσκεται στα χέρια του δήμου.

Λίλυ Εξαρχοπούλου

Ευρωπαϊκό συνέδριο για τα δικαιώματα Vernescu House, Βουκουρέστι 19-21 Σεπτεμβρίου 2008

Το συνέδριο οργανώθηκε στην αίθουσα εκδηλώσεων του κτιρίου Vernescu, ένα αρχοντικό που ανήκει στην εταιρεία ρουμάνων συγγραφέων αλλά νοικιάζεται ως καζίνο προκειμένου να εξασφαλίσουν έσοδα.

Την συνάντηση στο Βουκουρέστι κάλυψε οικονομικά η Εταιρεία Συγγραφέων της Νορβηγίας. Όπως συνηθίζεται έγινε μια ανασκόπηση στην ύπαρξη του θεσμού που κρατάει από το 1946 και εξαπλώνεται σε 40 χώρες σε όλον τον κόσμο. Από αυτές πάντως, μόνον 28 έχουν εφαρμόσει πλήρως το ΔΔΔ στη νομοθεσία τους και η πιο τελευταία και πετυχημένα η Νότια Αφρική. Κάθε χώρα πάντως έχει βρει ένα διαφορετικό σύστημα να εφαρμόσει και στις συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονται πολλές απόψεις από ειδικούς και νομικούς που είναι πρόθυμοι να μοιράσουν τις γνώσεις τους.

Στο διαδίκτυο, στο διεθνές PLR, έχουν επίσης αναρτηθεί μοντέλα εφαρμογής της νομοθεσίας. Η Γαλλία είναι ένα καλό μοντέλο (πχ ποσοστό 6% από τις πωλήσεις βιβλίων πάνε το ΔΔΔ) ενώ μικρότερες χώρες, όπως η Εσθονία καυχώνται για μικρά και ευέλικτα συστήματα. Ήδη έχουν ληφθεί δικαστικά μέτρα εναντίον επτά χωρών που κωλυσιεργούν στην εφαρμογή του ΔΔΔ, ενώ κάποιες άλλες που εμφανίζονται να έχουν ενσωματώσει την οδηγία (όπως η Ελλάδα) στην ουσία δεν την εφαρμόζουν. Τονίστηκε η σημασία του ΔΔΔ. Δεν πρόκειται για νόμους και μόνον. Επιτρέπει τους συγγραφείς να ζούνε και να γράφουν αξιοπρεπώς. Όπως τονίστηκε από τον εκπρόσωπο της Λιθουανίας χιλιάδες άνθρωποι στη χώρα του ζούνε από την παραγωγή και την διακίνηση του βιβλίου και εξασφαλίζουν έναν σταθερό μισθό, εκτός από τους ίδιους τους συγγραφείς. Μόνον πέντε ευπώλητοι τα καταφέρνουν. Στην διαδικασία παρουσιάστηκαν αντιπρόσωποι από τις χώρες που αντιμετώπισαν προβλήματα στην εφαρμογή του ΔΔΔ και ήρθαν αντιμέτωποι νομοθετικά με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Ιρλανδία, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία. Ακολούθησαν οι χώρες που μόλις πρόσφατα εφάρμοσαν την νομοθεσία: Τσεχία, Σλοβακία, Ουγγαρία και Κροατία (σε εναρμόνιση αφού ακόμη δεν είναι πλήρες μέλος). Το παράδειγμα της Τσεχίας είναι λαμπρό, μια μικρή χώρα με 5.000 βιβλιοθήκες που συνεργάζονται στο σύστημα του ΔΔΔ.

Η ομάδα των χωρών που επίκειται να εφαρμόσει το νόμο περιλάμβανε την Κύπρο, Ελλάδα, Πολωνία, Τουρκία, Ελβετία. Η Κύπρος ήταν εντελώς απροετοίμαστη, η Ελλάδα (ο υπογράφων) μίλησε για την προσπάθεια να αναλάβει ο ΟΣΔΕΛ την διαχείριση του ΔΔΔ. Μετέφερα τον προβληματισμό μας για τα ψηφιακά δικαιώματα και διάβασα ένα ψήφισμα του ΟΣΔΕΛ που ζητούσε από τις χώρες της ΕΕ να ζητήσουν από την Ελληνική Πολιτεία να πάρει έγκαιρα μέτρα για την εφαρμογή του ΔΔΔ. Πρότεινα στο επόμενο Συνέδριο να καλεστεί και ο εκπρόσωπος του ΟΣΔΕΛ. Τέλος παρουσιάστηκαν χώρες με σωστή εφαρμογή του ΔΔΔ. Το Βέλγιο που από το 1994 εφαρμόζει ένα έγκυρο σύστημα είσπραξης και διανομής των δικαιωμάτων, η Γαλλία που ενσωμάτωσε το ΔΔΔ στο SOFIA που είναι ο οργανισμός που διαχειρίζεται τα πνευματικά δικαιώματα στη Γαλλία, η Εσθονία που εισπράττει 200.000 ευρώ από δικαιώματα και αναλογικά με τον πληθυσμό πληρώνει καλύτερα από μεγάλες χώρες. Το ΔΔΔ είναι πολιτική πολιτισμού ειδικά για μικρές χώρες τονώνει την παρουσία του συγγραφέα ο οποίος αισθάνεται ότι τα βιβλία του υπάρχουν, δανείζονται κάπου.

Οι συγγραφείς χρειάζονται τις βιβλιοθήκες. Την στιγμή που βιβλία βρίσκονται εκτός αγοράς στις βιβλιοθήκες τα δανείζονται συνεχώς, μακριά από τις επιταγές του επικαιρού. Όμως δεν μπορεί ο συγγραφέας να βρίσκεται στον πάτο της πυραμίδας κι όλοι οι άλλοι *περί του βιβλίου* στην κορυφή. Αν το κράτος θεωρεί ότι μπορεί να δανείζει ελεύθερα τα βιβλία άλλων ως εκπληρώσει κι αυτό τις υποχρεώσεις του αποδίδοντας στους συγγραφείς τα δικαιώματά τους. Ποιος άλλος κλάδος χαρίζει με τόση αμεσότητα πνευματικό υλικό; Τέλος έγινε αρκετή συζήτηση για τα πνευματικά δικαιώματα στο διαδίκτυο. Εδώ τα πράγματα είναι ακόμη ρευστά. Αν σκεφτεί κανείς πόσα χρόνια πέρασαν για τα δικαιώματα του δανεισμένου βιβλίου, αντιλαμβάνεται πόσο δύσκολο θα διευθετηθεί αυτό. Προς το παρόν όμως υπάρχει μεγάλη κινητικότητα σε σχέση με την ψηφιοποίηση των βιβλιοθηκών και μέσα από εκεί θα προκύψει και σχετική νομολογία. Ήδη καταρτίζονται νομοθετικά πλαίσια και οδηγίες.

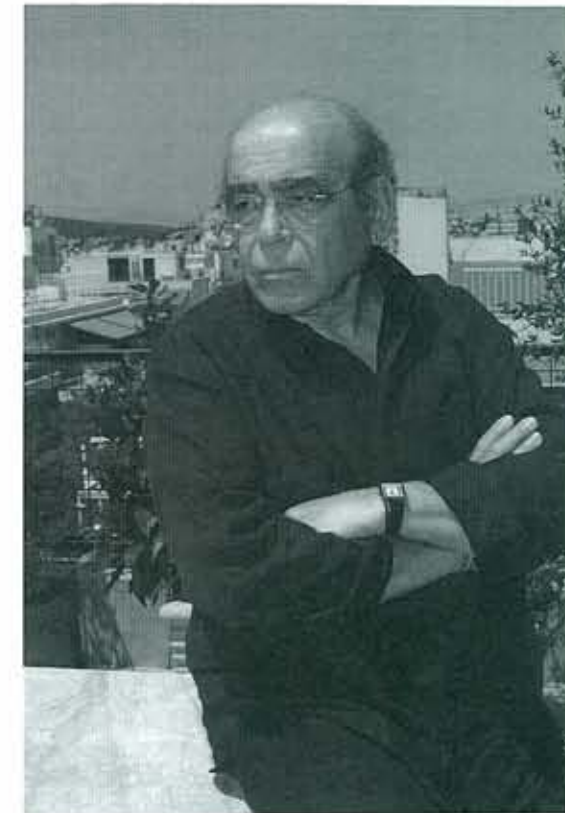
Θόδωρος Γρηγοριάδης

Τιμητικές διακρίσεις μελών της Εταιρείας

Όπως όλες τις χρονιές, έτσι και φέτος, αρκετά από τα μέλη μας διακρίθηκαν με ποικίλους τρόπους από την Πολιτεία, τόσο για συγκεκριμένα έργα όσο και για το σύνολο της προσφοράς τους. Τα τελευταία χρόνια έχει βέβαια υπάρξει πληθωρισμός βραβείων, όλα σημαντικά και χρήσιμα, σε αυτό το σημείωμα ωστόσο αναφερόμαστε αποκλειστικά σε τιμητικές βραβεύσεις ή διακρίσεις που σχετίζονται απευθείας, ή έμμεσα, με πολιτειακούς ή κρατικούς θεσμούς.

Η σημαντικότερη διάκριση της περασμένης χρονιάς υπήρξε αναμφίβολα η εκλογή του Προέδρου της Εταιρείας Θανάση Βαλτινού σε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών στην έδρα της Νέας Ελληνικής Γεωγραφίας, στην τάξη των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών. Ας σημειωθεί ότι οι περισσότεροι συνυποψήφιοί του ήταν κι εκείνοι ενεργά και εξέχοντα μέλη της Εταιρείας, φανερώνοντας έτσι τον δυναμικό και κεντρικό ρόλο της και στον χώρο της Ακαδημίας. Άλλωστε, όπως είναι γνωστό, τα δύο ήδη τακτικά μέλη της Ακαδημίας στην ίδια έδρα, η Κική Δημουλά και η Γαλάτεια Σαραντή, είναι επίσης μέλη μας.

Σημαντική ήταν επίσης η βράβευση με το Μεγάλο Κρατικό Βραβείο για το σύνολο της προσφοράς και του έργου του στον ποιητή, κριτικό θεάτρου και μεταφραστή, Αντιπρόεδρο της Εταιρείας, Κώστα Γεωργουσόπουλο. Ακολούθως, με το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος τιμήθηκε η Ευγενία Φακίνου –στην πρώτη της συλλογή με διηγήματα στη συγγραφική της πορεία– για τη συλλογή διηγημάτων *Φιλοδοξίες κήπου* (Καστανιώτης). Το Κρατικό Βραβείο ποίησης απονεμήθηκε στη Δημήτρα Χριστοδούλου για την ποιητική της συλλογή *Λιμός* (Νεφέλη), ενώ με το Κρατικό Βραβείο Μεταφραστικού Έργου προς ξένη γλώσσα τιμήθηκε ο Ντέιβιντ Κόνελι για τη μετάφραση του έργου του Νίκου Εγγονόπουλου *Ωραίος σαν Έλληνας* (Ύψιλον) στην αγγλική γλώσσα. Τέλος, το Κρατικό Βραβείο λογοτεχνικού περιοδικού έλαβε (κατά το ήμισυ με τη *Νέα Εστία*), το περιοδικό *Λέξη* που εκδίδεται από τους Θανάση Νιάρχο και Αντώνη Φωσιέρη. Ας σημειωθεί και πάλι, ότι σε όλες τις κατηγορίες των Κρατικών Βραβείων, σημαντικός αριθμός των υποψηφίων ήταν επίσης μέλη μας.

Δεκατρείς συγγραφείς ή ποιητές εξελέγησαν την προηγούμενη χρονιά τακτικά μέλη της Εταιρείας μας καθώς και τέσσερις γνωστοί άνθρωποι των γραμμάτων εξελέγησαν ως επίτιμα μέλη της. Οι τελευταίοι ήταν οι Μάργκαρετ Αλεξίου, Στέλλα Γεωργίου, Αικατερίνη Κουμαριανού, Χρύσα Μαλτζέου.

Η Ρούλα Αλαβέρα γεννήθηκε το 1943, σπούδασε Οικονομικά στο ΑΠΘ και στη Δραματική Σχολή του Ωδείου Θεσσαλονίκης, στην πόλη όπου ζει και εργάζεται ως και σήμερα. Έχει εκδώσει σημαντικό αριθμό ποιητικών συλλογών. Διετέλεσε μέλος σε επιτροπές λογοτεχνικών διαγωνισμών και οργάνωσε σημαντικές εκδηλώσεις γύρω από λογοτεχνικά θέματα και ενδιαφέροντα. Έχει ασχοληθεί με το ραδιόφωνο, και είναι μόνιμος συνεργάτης σε εφημερίδα της Θεσσαλονίκης. Τέλος, ήταν από τους βασικούς συνεργάτες του περιοδικού *Νέα Πορεία*.

Ο Γιάννης Καισαριδής γεννήθηκε το 1959 στη Βέροια, όπου και διαμένει μέχρι σήμερα. Έχει σπουδάσει

Πολιτικές και Οικονομικές Επιστήμες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μεσαιωνική και Νεότερη Ελληνική Φιλολογία, καθώς και στη Δραματική Σχολή Βορείου Ελλάδος. Έχει εκδώσει τρεις συλλογές διηγημάτων, ενώ για την τελευταία του, *Μισάντρα*, τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος για το 2006. Ιδιαίτερα πλούσια είναι η δράση του στο χώρο του θεάτρου αλλά και της εκπαίδευσης. Σημαντική παρουσία έχει επίσης στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο και στον κινηματογράφο.

Ο Νίκος Κατσαλίδας γεννήθηκε στους Αγίους Σαράντα στην Αλβανία. Έχει κάνει ανώτατες σπουδές φιλολογίας στα Τίρανα. Είναι ποιητής, πεζογράφος, μεταφραστής και δοκιμιογράφος, κι έχει βραβευτεί αρκετές φορές για το έργο του. Έχει μεταφράσει ελληνική λογοτεχνία στα αλβανικά και αλβανική στα ελληνικά. Υπήρξε ιδρυτικό μέλος της οργάνω-

σης «Ομόνοια» και σήμερα είναι Μορφωτικός Ακόλουθος της Αλβανικής Πρεσβείας στην Αθήνα.

Ο Ηλίας Κεφάλας γεννήθηκε το 1951 σε χωριό των Τρικάλων. Έχει σπουδάσει Πολιτικές Επιστήμες στην Αθήνα, κι έχει εκδώσει οκτώ ποιητικά βιβλία, τέσσερα βιβλία πεζογραφίας, τέσσερα δοκιμιακά, και τέσσερα βιβλία για παιδιά. Έργα του έχουν ενταχθεί σε πολλές ανθολογίες, κι έχουν μεταφραστεί σε αρκετές γλώσσες, ενώ έχει δημοσιεύσει ποικίλα κείμενα στα περισσότερα λογοτεχνικά περιοδικά.

Η Θεώνη Κοτίνη γεννήθηκε στην Μυρσίνη Ηλείας το 1967. Σπούδασε Κλασική Φιλολογία στη Φιλοσοφική

Σχολή Αθηνών και σήμερα εργάζεται στη Μέση Εκπαίδευση. Έχει δημοσιεύσει τρεις ποιητικές συλλογές, η τελευταία από τις οποίες, *Ανίδει πάλι*, τιμήθηκε με το Βραβείο Ποίησης του περιοδικού *Διαβάζω* για το 2006. Έχει προσεχθεί ιδιαίτερα από έγκυρους κριτικούς και θεωρείται μια από τις πλέον υποσχόμενες νέες ποιητικές φωνές.

Η Ζέτα Κουντούρη είναι δικηγόρος και επιστημονική συνεργάτις στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας και έχει πέντε βιβλία στο ενεργητικό της. Έχει διακριθεί κυρίως ως διηγηματογράφος, αλλά και το μοναδικό της μέχρι σήμερα μυθιστόρημα *Η λεγόμενη έτυχε* ιδιαίτερα ενθαρρυντικής υποδοχής από την κριτική. Η τελευταία συλλογή της, *Όμορφη ζωή*, δημοσιεύτηκε το 2007 και υπήρξε υποψήφια για βράβευση από τα βραβεία του περιοδικού *Διαβάζω*.

Η Ελένη Μαρινάκη γεννήθηκε και ζει στα Χανιά. Έχει σπουδάσει γραφιστική και ζωγραφική στην Αθήνα, κι έχει εκδώσει πέντε ποιητικές συλλογές, με τελευταία τη συλλογή με τον τίτλο *Εδώ στο λίγο*. Έχει επίσης γράψει εισαγωγές και τα ποιητικά σχόλια σε δύο φωτογραφικά λευκώματα. Παράλληλα με την ποίηση, ασχολείται με τη θεατρική γραφή, τη μικρογλυπτική και το κόσμημα, ενώ σημαντική είναι γενικότερα η πολιτιστική της δράση στην γενέθλια πόλη της.

Ο Γιώργος Μπράμος γεννήθηκε το 1952. Έχει σπουδάσει στην Ιταλία και στην Ελλάδα κι έχει εργαστεί ως δημοσιογράφος σε εφημερίδες και περιοδικά σχετικά με τον πολιτισμό και τις ιδέες. Συνεργάστηκε επίσης, ως συνσεναριογράφος, σε γνωστές κινηματογραφικές ταινίες, ενώ έχει εκδώσει μυθιστορήματα και συλλογές διηγημάτων που διακρίθηκαν για την ποιότητά τους. Έχει γράψει αρκετά δοκίμια και πολλές μονογραφίες σημαντικών σκηνοθετών.

Η Αριστέα Παπαλεξάνδρου γεννήθηκε το 1970. Έχει σπουδάσει μουσική και Μεσαιωνική-Νεοελληνική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εργάστηκε ως φιλόλογος στη μέση εκπαίδευση ενώ εδώ και αρκετά χρόνια εργάζεται ως επιμελήτρια εκδόσεων. Έχει εκδώσει δύο ποιητικές συλλογές, ενώ ποιήματά της έχουν δημοσιευτεί στα περισσότερα σχετικά με τη ποίηση περιοδικά της χώρας.

Ο Βασίλης Παπάς γεννήθηκε στην Έδεσσα το 1954, όπου και ζει μέχρι σήμερα. Έχει σπουδάσει Ιταλική Λογοτεχνία στη Φιλοσοφική Σχολή της Φλωρεντίας, κι έχει εκδώσει τρεις ποιητικές συλλογές. Ποιήματά του έχουν δημοσιευτεί στα σημαντικότερα λογοτεχνικά περιοδικά, ενώ αρκετά από αυτά έχουν ενταχθεί σε ανθολογίες μετάφρασης σύγχρονης ελληνικής ποίησης. Δραστηριοποιείται έντονα στα πολιτιστικά πράγματα της πόλης του, στο χώρο της λογοτεχνίας και του κινηματογράφου.

Ο Γιώργος Ρωμανός γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1948. Έχει σπουδάσει Ιατρική και μέχρι πρόσφατα εργάστηκε ως γιατρός, φτάνοντας μάλιστα συχνά να κατέχει θέση διευθυντή σημαντικών νοσοκομειακών τμημάτων. Έχει σπουδάσει Φιλολογία και Ιστορία της Τέχνης. Έχει εκδώσει διηγήματα, μελέτες, μεταφράσεις, ενώ τα τελευταία 12 χρόνια εκδίδει και διευθύνει το λογοτεχνικό περιοδικό *Πανδώρα*.

Ο Δημήτρης Σωτάκης γεννήθηκε το 1973 στην Αθήνα. Έχει σπουδάσει μουσική στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έχει εκδώσει έξι βιβλία πεζογραφίας, διηγήματα, νουβέλες και μυθιστορήματα, για τα οποία έχει προσεχθεί ιδιαίτερα από τη μεγαλύτερη μερίδα της κριτικής. Το μυθιστόρημά του *Η παραφωνία* έχει εκδοθεί στα Ολλανδικά.

Ο Φώτης Τερζάκης γεννήθηκε στην Πάτρα το 1959. Δραστηριοποιείται έντονα για πάνω από δεκαπέντε χρόνια στο χώρο της δοκιμιογραφίας, της κριτικής και της μετάφρασης, ενώ έχει δημοσιεύσει μέχρι σήμερα δεκαεπτά αυτοτελείς τόμους και πληθώρα άρθρων σε εφημερίδες (*Ελευθεροτυπία*, *Αυγή*, *Καθημερινή*, κ.ά.) και περιοδικά (*Πλανόδιον*, *Σημειώσεις*, κ.ά.), με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα κριτικής του σύγχρονου πολιτικού και πολιτισμού συστήματος. Έχει επίσης γράψει και εκδώσει ποίηση.

Μήτσος Αλεξανδρόπουλος (1924-2008)

Στις 19 Μαΐου 2008 πέθανε στην Αθήνα ο Μήτσος Αλεξανδρόπουλος, ύστερα από πολυετή αγώνα με σοβαρά προβλήματα υγείας. Ήταν επίτιμο μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων από το 2002.

Ο Μήτσος Αλεξανδρόπουλος γεννήθηκε στην Αμαλιάδα το 1924. Από μικρός έλαβε μέρος στην Εθνική Αντίσταση και, αργότερα, στον εμφύλιο πόλεμο, όπου και τραυματίστηκε. Μετά την λήξη του εμφυλίου, βρέθηκε πολιτικός πρόσφυγας στις ανατολικές χώρες για να καταλήξει (1956) στη Μόσχα, όπου σπούδασε στο εκεί Λογοτεχνικό Ινστιτούτο. Στην Μόσχα γνώρισε και νυμφεύτηκε την σύντροφο της ζωής του, την ελληνίστρια Σόνια Ιλίνσκαγια, με την οποία απέκτησαν μια κόρη. Επαναπατρίστηκε το 1975 και αφοσιώθηκε στην ολοκλήρωση του έργου του.

Τον Μήτσο Αλεξανδρόπουλο χαρακτηρίζει μια ενιαία στάση βίου και έργου: ένα συνεπές αγωνιστικόν ήθος με το οποίον αντιμετώπισε τις ιδεολογικές του επιλογές, τα προβλήματα της υγείας του, τους λογοτεχνικούς του στόχους. Τα βιώματα της κοσμογονικής δεκαετίας του '40 και της υπερορίας υπήρξαν καθοριστικά. Οι ιδέες και τα γεγονότα του καιρού του κατακτώνται πνευματικά και μετουσιώνονται σε άρτια λογοτεχνία, συχνά με ένα ιδιότυπο προσωπικό είδος «μεικτού λόγου» όπου συνυπάρχουν αρμονικά σφιχτοδεμένα η μυθιστορηματική πλοκή με το ποιητικό ύφος και την μαρτυρία.

Το πολυσχιδές έργο του περιλαμβάνει: έξη βιβλία διηγημάτων, ανάμεσα στα οποία και το πρώτο του βιβλίο *Αρματωμένα χρόνια* (Βουκουρέστι, 1954), δύο ταξιδιωτικά, έξι μυθιστορήματα ανάμεσα στα οποία το πρώτο του μυθιστόρημα, το δίτομο *Νύχτες και αυγές* (1961 και 1963) και το εξαιρετικό ημιοβιογραφικό *Αυτά που μένουν* (1994), ένα σπουδαίο λογοτέχνημα μεικτού ύφους, στοχαστικό μαζι και συγκινητικό, πιθανώς το καλύτερο απ' όλα τα βιβλία του. Επτά βιβλία με μελετήματα για διάφορα θέματα, κυρίως για τους Ρώσους κλασικούς. Ιδιαίτερης μνείας αξίζει η επιβλητική και εμβριθής Ιστορία της Ρωσικής λογοτεχνίας (σε τρεις τόμους), *Από τον 11ο αιώνα μέχρι την*

Επανάσταση του 1917. Επτά ογκώδεις τόμοι με τις «βιογραφικές μυθιστορίες» για τους μεγάλους της ρωσικής λογοτεχνίας –πολύτιμα αποκτήματα για τον Έλληνα αναγνώστη μιας προσωπικής προσέγγισης, όπου ο συγγραφέας έταξε για τον εαυτό του «τον ρόλο ενός διακριτικού συνοδού και συνομιλητή τους»: *Γκόρκι* (1980), *Τσέχωφ* (1981), *Ντοστογιέφσκυ* (1984), *Γκέρτσεν* (1989), *Μαγιακόφσκυ* (2000). Καθώς και τα δύο τελευταία του βιβλία: *Για τον Τολστόϊ* (2007), που το κρατούσε (μόνιμος θαυμαστής του μεγάλου ρώσου «ένα σοφό λιοντάρι» κατά τον χαρακτηρισμό του) σαν κορωνίδα του κύκλου για το τέλος της συγγραφικής του πορείας και το *Όσιπ Μάντελσταμ. Στην Πετρούπολη θα αμιξουμε πάλι* (2008). Κοντά σ' αυτά, οι πολλές δόκιμες μεταφράσεις (περίπου 14 βιβλία) από τα ρωσικά, έργων της μεσαιωνικής ρωσικής γραμματείας (χρονικά κ.ά.) και ρώσων συγγραφέων (Πούσκιν, Γκόγκολ, Τσέχωφ, Ντοστογιέφσκυ κ.ά.).

Στο έργο του Μήτσου Αλεξανδρόπουλου έχουν γίνει αφιερώματα από το περιοδικό *Ελίτροχος* (τχ 9-10, 1996), *Θέματα Λογοτεχνίας* (τχ 7, 1997 και τχ 16, 2000), *Ελευθεροτυπία* (τχ 195, 2000), *Μανδραγόρας* (τχ 31, 2004) και πάλι *Θέματα Λογοτεχνίας* (τχ 38, 2008).

Ο Μήτσος Αλεξανδρόπουλος τιμήθηκε με διάφορα βραβεία, ελληνικά και ρωσικά, ανάμεσα στα οποία το μεγάλο κρατικό βραβείο Λογοτεχνίας (2001) για το σύνολο του έργου του και τα ρωσικά βραβεία Γκόρκι (1979) και μετάλλιο Πούσκιν, η υψηλότερη τιμητική πνευματική διάκριση της Ρωσίας, που του απενεμήθη δύο μήνες προ του θανάτου του. Το σύνολο του έργου του έχει ήδη αρχίσει να εκδίδεται συστηματικά από της εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα» με τον γενικό τίτλο «Βιβλιοθήκη Μήτσου Αλεξανδρόπουλου».

Γιώργος Γεωργίουσης

Στέλλα Βογιατζόγλου (1950-2008)

Τη Στέλλα τη συναντούσα στους δρόμους της πόλης. Στα αγαπημένα βιβλιοπωλεία του κέντρου. Στο Βασιλόπουλο της Θεμιστοκλή Σοφούλη να σέρνει το καρότσι της. Στον Κέδρο στη Γενναδίου. Πάντα χαμογελαστή. Αστραφτερή, παρ' όλα τα κατά καιρούς ζόρια.

Η Στέλλα κοιτούσε τους ανθρώπους με έμφυτη και, την ίδια στιγμή, αποφασισμένη συμπάθεια. Άνθρωπος που η ζωή δεν του χαρίστηκε, ήξερε να διακρίνει το καταχωνιασμένο σκοτάδι στο βλέμμα του άλλου. Αυτό ήταν το χαρακτηριστικό της συγγραφικής της όρασης. Η λογοτεχνία της δεν ήταν λογοτεχνία ιδεών, ήταν λογοτεχνία ανθρώπων. Ανθρώπων λαϊκών, καθημερινών, με σκόνη στα παπούτσια τους. Λογοτεχνία γραμμένη σε σπαρταριστή γλώσσα, λαϊκή, καθόλου λαϊκότητα.

Η Στέλλα είχε μια φυσική ανθρώπινη γενναιοδωρία, έκτυπη στα κείμενά της. Το συγγραφικό αυτί της αποτύπωνε τόνους και ημιτόνια της καθημερινής ομιλίας, ζωντάνευε τον προφορικό λόγο –ευχέρεια που ευφυώς την έστρεψε στο θέατρο.

Άρχισε να εκδίδει στα τριάντα της. Έγραψε πεζογραφία (*Το Μαγγανοπήγαδο*, *Σκόνη κόλλησε στ' αυτιά μας*, *Το Τσιφτετέλι*, *Η συγκάτοικος*, *Και ο Φαίδων ήμουν εγώ*, *Ύστερα έφυγες στ' αλήθεια*, *Περνώντας βιαστικά ανάμεσα τους*), θεατρικά έργα [*Ενδοοικογενειακά*, *Εντός σχεδίου* (με κείμενα άλλων επτά νεοελλήνων συγγραφέων)], *Στην υγεία των χαμένων* (μεταφράστηκε στα γερμανικά), *Τσιγκλιντάν* (βραβείο Πολιτισμού 2002, ανέβηκε στο Κ.Θ.Β.Ε.), σενάριο (*Το τσιφτετέλι*, ταινία μικρού μήκους), παιδικά βιβλία [*Καβάλα σε δυο φεγγάρια*, *Οδύσσεια* (διασκευή)], *Οι περιπέτειες του Μπιρμπιρή στη μυθική χώρα*, *Η πέτρα της υπομονής*, *Η Μυρωδίτσα*].

Κι επειδή η εργογραφία παραθέτει ξερούς τίτλους, ενώ η λογοτεχνία είναι πράγμα ζωντανό, που αρπάζει τον αναγνώστη, κεντρίζει το μυαλό, ταραίζει τα αισθήματα,

διαλέγω λίγες φράσεις από *Το Τσιφτετέλι*. Επιμνημόσυνη δέηση στην ψυχή της Στέλλας.

«Ε, πού να θυμάται; Πάντως το '52 ήταν που έκλαψε για πρώτη φορά στη ζωή της έναν ξένο γι' αυτή άντρα. Έναν ξένο γι' αυτή άνθρωπο. Να δεις πώς λεγόταν. Μπελογιάννης, Μπάτσος ή Πλουμπιδής. Όχι, αυτή έκλαψε για κείνον τον ομορφάντρα τον Μπελογιάννη. Βούιξε η «Ελλάς» με τον τουφεκισμό του. Τέτοιοι άντρα, τέτοια κορμωστασιά και μάτια, συνταράχτηκε η Ζωή. Και να τα φάει όλα τούτα το μαύρο χόμα για μια, λέει, ιδεολογία.»

Η λογοτεχνία της Στέλλας περπατά την πόλη, Αγία Τριάδα, Βασιλίσσης Όλγας, Ανάληψη. Δεν είναι σιωπηλό φόντο, είναι κουκούλι ζωής. Οι ήρωές της δεν είναι άψυχα κατασκευάσματα. Έχουν σώμα, παρελθόν, γλώσσα. Η Στέλλα Βογιατζόγλου χτίζει τα κείμενά της με καθημερινά υλικά. Διαλέγει τις λέξεις της. Τόσο, που ακούγονται φυσικές, προφορικές, πρόθυμες.

«Και θυμάται καταλεπτώς το πώς εγκαταστάθηκε στην πόλη. Το πώς έβαψε την πρώτη κιόλας μέρα τ' οξιζενωρισμένο μαλλί μαύρο κοράκι, με το που πάτησε την πρώτη κιόλας μέρα την πολυτελή είσοδο του ξενοδοχείου «Βιέννη». Και έδειξε το πρόσωπό της «σκέτη αγιούσα». «Οποία η μορφή οποία και η ψυχή», πίστεψαν τότε όσοι τη γνώρισαν. Ίδιο νοικοκυροκόριτσο, καλέ. Και κρυφογέλαγε μέσα της με τους μπουνταλάδες τους Σαλονικιούς, ίδιες αρκούδες στην αγαρμποσύνη και τους τρόπους, που πίστεψαν τελεσιδικία στην αγιοσύνη της». Στέλλα, καλό ταξίδι στους πέρα τόπους που πατάς.

Σοφία Νικολαΐδου

Ιάσων Δεπούντης (1919-2009) Δημήτρης Σουρβίνος (1924-2009)

Δύο σημαντικές απώλειες στο χώρο της ποίησης καταγράφηκαν κι αυτή τη χρονιά, από τό πρώτο κιόλας εξάμηνο. Ο Ιάσων Δεπούντης και ο Δημήτρης Σουρβίνος, ποιητές της ίδιας γενιάς, της ίδιας κουλτούρας, της ίδιας ιδιαίτερης πατρίδας –κι ωστόσο, τόσο διαφορετικο μεταξύ τους– πέρασαν στην αντίπερα όχθη, στις 22 Ιουνίου και στις 15 Μαΐου αντίστοιχα, αφήνοντας πίσω τους ακάλυπτο, λόγω της έντονα ξεχωριστής φυσιογνωμίας τους, το κενό της απουσίας τους.

Ο Ιάσων Δεπούντης γεννήθηκε το 1919 στην Κέρκυρα όπου τελείωσε το Πρακτικό Λύκειο και την καλλιτεχνική Σχολή Προσαλέντη. Παρακολούθησε μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, Παιδαγωγικών και Κοινωνιολογίας στην Αθήνα. Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας στην Αθήνα και το Παρίσι και τέλος μοντέρνων Μαθηματικών (συν-ολοθεωρία) στη Ζυρίχη. Ως ποιητής υπήρξε ένας εκ φύσεως «πρωτοπόρος», ένας εξερευνητής ανεξερεύνητων πεδίων του λόγου, ένας τολμητής. Πρώτος αυτός παρουσίασε νεωτερική ποίηση στην πρώτη μεταπολεμική Κέρκυρα –έναν τόπο με βαριά πνευματική κληρονομιά, αλλά ακριβώς γι αυτό το λόγο, προσκολλημένο στην παράδοση και δύσπιστο στους νεωτερισμούς.

Εξέδωσε έτσι το 1946 την ποιητική πλακέτα *Από τη θάλασσα* και τη συλλογή *Η εξορία των αθανάτων*, δύο βιβλία που μπόλιασαν την πατρίδα του Πολυλά, του Μαρκορά και του Μαβίλη, με την νέα ποιητική αισθητική. Υπήρξε εξάλλου ένας από τους βασικούς συντελεστές του περιοδικού *Πρόσπερος* που κυκλοφόρησε στην Κέρκυρα το 1949, από έναν κύκλο νέων και πολύ αξιόλογων πνευματικών ανθρώπων (Μ.Ι. Δεσούλλας, Μ. Ασπιώτη, κ.ά.). Το περιοδικό αυτό αποτέλεσε την ληξιαρ-

χική πράξη γέννησης, ή έστω πολιτογράφησης στο νησί, της νέας λογοτεχνίας.

Αποδεδειγμένος σε ολόκληρη τη ζωή του σε μια διαρκή δημιουργική προσπάθεια, πάντοτε πέραν των πεπατημένων πεδίων, ο Δ. εκτός από τα προαναφερόμενα έδωσε και τα ακόλουθα ποιητικά έργα: *Ακατοίκητη νύχτα* (1948), *Οι καλεσμένοι του Πάσχα* (1948), *Το ναυάγιο της Ομίχλης* (1952), *Ο λάφος* (1953), *Systema Naturae –107* αντίτυπα με χειροποίητους αριθμούς (1969), *Κεφάλι από ρολόι - Οι χαιρετισμοί και οι ταύροι του Πάμπλο Πικάσο* (1971), *Η Αλουάζ στο σώμα του* (1987), *Η αόρατη υπέρβαση* (1989), *Από το ύστερο σύμπαν* (2000), *Η θάλασσα μέσα στην TV* (2003), *Η ζωολογία της Systema Naturae* (2004), *Μετά τη ζωολογία* (2005).

Από το πεζογραφικό του έργο, μόνο τα πρώιμα πεζογραφήματα του μπορούν να αναφερθούν ως τέτοια, αφού τα πρόσφατα, αναμειγμένα συχνά με ποιητικό αλλά και δοκιμακό λόγο, μαθηματικές εξισώσεις, γεωμετρικά σχήματα, και συνοδευόμενα από σχέδια, εικονίδια, αριθμούς, κ.τ.λ. χαρακτηρίζονταν από το δημιουργό τους συλλήβδην ως ποίηση. Έτσι, μπορούμε εδώ να αναφέρουμε ως πεζά τα έργα του *Μεσκαλίν* (1960), *Χ.Α. Donnet, ο βομβαρδισμός μίας άμαχης πολιτείας* (1963),

Θάλασσα 2, βυθός (1963), *Ο ύπνος των σκιούρων* (1964), καθώς επίσης και την μελέτη του *Λογοτεχνία και ψυχολογία* (1963).

Αξιζει τέλος να αναφερθεί κανείς και στο μεταφραστικό του έργο, με ιδιαίτερη μνεία του Μπενζαμέν Φοντάν (*Ο οργισμένος ποιητής*) και του Έντγκαρ Λη Μάστερ (επιλογή από το *Σπουν Ρίβερ* (1962).

Νομίζω, ότι αυτό που κυρίως οφείλουν οι νεώτεροι ποιητές στον Ιάσωνα Δεπούντη είναι το δίδαγμα του μη εφησυχασμού και της δημιουργικής διακινδύνευσης.

Κι ότι, ανεξάρτητα από την τελική αξιολογική κατάταξη που η ποιότητα του έργου του διεκδικεί, δικαιούται τον χαρακτηρισμό, του πιό ρηξικέλευθου μεταπολεμικού ποιητή μας. Ενός ποιητή που η φωνή του, μοιάζει να έρχεται από το μέλλον.

Ο Ιάσων Δεπούντης παρουσίασε πρώτος νεωτερική ποίηση στην πρώιμη μεταπολεμική Κέρκυρα - έναν τόπο με βαριά πνευματική κληρονομιά.

Ο Δημήτρης Σουρβίνος, βρίσκεται, από αποψη τόσο τεχνοτροπίας όσο και θεματολογίας, στον αντίποδα του Δεπούντη. Κατά πέντε χρόνια νεώτερος του (1924), γεννήθηκε στους Παξούς (τόπο καταγωγής της μητέρας του) έζησε όμως σχεδόν ολόκληρη τη ζωή του στην Κέρκυρα (τόπο καταγωγής του πατέρα του), με εξαίρεση τα τελευταία χρόνια, οπότε για χάρη των εγγονών του κυρίως, περνούσε στην Αθήνα μεγάλα διαστήματα, ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες.

Η ποίηση του Δημήτρη Σουρβίνου πραγματοποιεί τούτο το απροσδόκητο και εντυπωσιακό. Ενώ εμφανίζεται περιβεβλημένη με άκρως υποβλητικά εκφραστικά ενδύματα που παραπέμπουν στο παρελθόν (λόγια γλώσσα –με στοιχεία πάντως δημοτικής αλλά και ιδιωματοσμών ακόμα– στέρεη δομή και ακριβώς οριοθέτηση του έργου, νοηματική ευκρίνεια και πυκνωση, ρυθμική υπόκρουση, τελετουργική σκηνογραφία, μυθολογική εν πολλοίς θεματολογία) εν τούτοις, ως τελικό συνθετικό αποτέλεσμα, κατορθώνει, εκπέμποντας μιαν ισχυρή ιδιότυπη γοητεία που πηγάζει τόσο από την όλη ατμόσφαιρα όσο και κυρίως από τη γλυκύτητα ενός ήρεμου πεσιμισμού, να κρατάει τον αναγνώστη της στο παρόν και να διανοίγει σφαιρικές οπτικές μέλλοντος.

Και δεν αναφέρω εδώ στο *Ένα κλαδί της πικροδάφνης* που το θέμα του ανάγεται στην σύγχρονη τουριστική «επιδρομή» που απειλεί να παραμορφώσει ή και εκμηδενίσει ακόμη την πολιτισμική μας φυσιογνωμία –θέμα δηλ. κατ' εξοχήν επικαιρικό. Αναφέρω σε ολόκληρο το ποιητικό του έργο, που παρ όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία και ιδιαίτερα τα υφολογικά, αποπνέει ταυτόχρονα τη ζωντάνια του σύγχρονου και τη γοητεία του διαχρονικού.

Έτσι λειτουργούν για παράδειγμα, στην πρώτη περίπτωση το ποίημα *Μια κάποια τύχη* –ίσως το αριστοτεχνικότερο όλων– και στη δεύτερη τα ποιήματα *Όταν ο ύπνος...*, *Το πανδοχείο στο δάσος* κ.ά.

Φρονώ ότι η αξία της προσφοράς και των δύο αυτών Κερκυραίων ποιητών, μολοντί έχει επισημανθεί, δεν έχει ωστόσο ακόμη επαρκώς αποτιμηθεί. Παραμένει ως εκκρεμότητα προς ρύθμιση.

Ορέστης Αλεξάκης

Τάσος Δενέγρης (1934-2009)

Ο Τάσος Δενέγρης στα εβδομήντα πέντε χρόνια της ζωής του υπηρέτησε με αφοσίωση το καλλιτεχνικό του όραμα. Στην καρδιά της ποιητικής πρωτοπορίας ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '60, διέθετε όραμα ευρύ που ξεπερνούσε την ατομική του πορεία.

Για τον Τάσο

Ήταν ο πιο αγαπητός μου φίλος και συνεργάτης στο *Πάλι*, που έβγαζα τότε. Μούδειξε τα ποιήματά του και αμέσως κατάλαβα ότι είχα να κάνω με μια ιδιαίτερη ποιητική ευαισθησία. Τα ωραία του ποιήματα όπως *Ο Θάνατος στην Πλατεία Κάνιγγος*, *Η Οδός Λουκιανού*, η *Συμμετοχή μου σε μια εκτόξευση Πυραύλου*, κι άλλα πολλά σημάδεψαν την ποιητική του προσφορά. Πάντοτε διακριτικός, δανδής στους τρόπους του, δεν προβλήθηκε αρκετά στον Δημόσιο χώρο όπως θα έπρεπε. Ενώ το άξιζε δεν πήρε βραβείο...! Κρίμα. Δεν τον άκουσα ποτέ να παραπονιέται για τίποτα. Όταν βγάλαμε το *Πάλι* δούλεψε σιωπηλά και με ενθουσιασμό. Κάναμε καλή παρέα. Ένα πεζό του πολύ ιδιαίτερα «κειμενικό» όπως χαρακτηρίστηκαν αυτά τα πεζά την εποχή εκείνη – ήταν από τα πρώτα που γράφτηκαν στην Ελλάδα: Κάτι μεταξύ ποιητικής γραφής και πεζού, που καθιερώθηκε έκτοτε και σε μυθιστορήματα.

Ο Τάσος είχε ευαίσθητες αντένες και είχε πάθος για τα πράγματα και τους ανθρώπους. Η ποιητική του γλώσσα ήταν καλαίσθητη κάτι που το βλέπουμε σπάνια. Είχε αυτί, αίσθηση ρυθμού, και μουσικότητα. Τον θεώρησα τότε αντάξιο των Υπερρεαλιστών μας ποιητών, απανταχού. Τον μετέφρασα Γαλλικά, σ' ένα τεύχος «αντιχουντικό» των *Lettres Nouvelles* το 1969. Και εκεί ακόμα δεν αναγνωρίστηκε αρκετά, παρόλο που συμπεριλήφθηκε σε μια τελευταία ανθολογία ελληνικού Υπερρεαλισμού στην Αμερική που εκδόθηκε πρόσφατα. Τάσο μου θα κάνω κι' άλλα, ό,τι μπορέσω για σένα. Σε αποχαιρετώ με δάκρυα αλλά και με χαρά γιατί σε γνώρισα.

Νάνος Βαλαωρίτης

Ολιγογράφος και αυστηρός με τον εαυτό του, άφησε πίσω του έξι ποιητικά βιβλία υψηλού επιπέδου, που τα χαρακτήριζαν η εκφραστική λιτότητα, η αισθητική γυμνότητα και η εσωτερική περιπλάνηση, και μερικές σκόρπιες δημοσιεύσεις. Πνεύμα ανήσυχο, συνδέθηκε με τον κύκλο του περιοδικού *Πάλι*, καθώς και με μια ομάδα Ελλήνων καλλιτεχνών που επηρεαζόταν από τα ανατρεπτικά κινήματα της δεκαετίας του '60. Έχοντας σπουδάσει κινηματογράφο, δεν έκρυψε ποτέ την αγάπη του γι' αυτόν. Πάνω απ' όλα όμως, ο Τάσος ήταν η ζεστή ανθρώπινη παρουσία: απρόβλεπτος και με ανατρεπτικό χιούμορ, ήξερε να κάνει ποίηση την ίδια του τη ζωή. Κινούμενο ποίημα ο ίδιος, με την πράξη του πραγμάτων την καλλιτεχνική θεωρία του. Αγαπημένο μας Τάσο, θα μας λείψεις.

Γιώργος Ξενάριος

Νένη Ευθυμιάδη (1946-2008)

Το σπίτι της Νένης στη Βουλιαγμένη, παλιά, έβλεπε στη θάλασσα. Όλα τα δωμάτια έβλεπαν στη θάλασσα. Εκεί γνωριστήκαμε. Με είχε καλέσει μαζί με άλλους για φαγητό. Έτσι γνωριστήκαμε. Από την κρεβατοκάμαρα έβλεπες τα ιστία ν' αρμενίζουν αθόρυβα.

Ήταν η τέλεια οικοδέσποινα. Διακριτική, χαμηλότονη, περιποιητική. Άφηνε τους άλλους να μιλάνε, δεν τους επέβαλε την έγνοια και το θόρυβο της επιβεβλημένης περιποίησης. Η Νένη σε περίμενε. Δεν βιαζόταν να επιβάλει, δεν ήθελε να επιβάλει. Η αστική καταγωγή, η καλή ανατροφή, όλα αυτά που κάποιες φορές εύκολα τα περιφρονούμε αλλά εντέλει αποδεικνύονται πολύτιμα. Ούτε το θάνατό της εξάλλου μας επέβαλε.

Ναι, η Νένη με την ιδιοτροπία, το απρόσμενο, το ιδιόρρυθμο ντύσιμο και μακιγιάζ ήταν ένας ευφυής, *ιδιαίτερος* ευφυής, ευγενής, εφευρετικός άνθρωπος, χωρίς ίχνος επαρχιωτισμού, ούτε στη ζωή ούτε στα γραπτά της.

Όταν, πριν από κάποια χρόνια, της ζήτησα να έρθει στο συμβούλιο της εταιρείας το δέχτηκε με συγκρατημένη διάθεση. Και έτσι διεκπεραίωσε και τη θητεία της. Άψογα. Πάλι χωρίς το θόρυβο των πολλών. Ίσως και με χιούμορ. Μάλλον και με χιούμορ. Δυνατό, αλύπητο χιούμορ. Κατά του μικροαστού, του νεόπλουτου, του μικροκομματικού, του μικροκαιροσκόπου και του μικρολογοτέχνη.

Όσοι το εκτιμούσαν ήταν φίλοι της.

Ο θάνατός της τους στέρησε κάτι πέραν της λογοτεχνικής της αρετής.

Μαρία Λαϊνά

Πάνος Θασίτης (1923-2008)

Πριν μερικά χρόνια, ο Τηλέμαχος Αλαβέρας πέρασε από μια, σχεδόν θανατηφόρα, ωτογενή μηνιγγίτιδα. Όταν κατάλαβε ότι τα πράγματα ήσαν σοβαρά, μου είπε πως ό,τι κι αν χρειαζόμουν ή συνέβαινε, να απευθυνόμουν στον

Πάνο Θασίτη. Η ιστορία δε μοιάζει εκ πρώτης όψεως περριέργη, βρίσκεται στην καθημερινότητα, στη δύσκολη στιγμή προστρέχουμε στον κοντινό μας, είναι όμως αυτή καθαυτή χαρακτηριστική, γιατί εκείνο τον καιρό, ήταν μία από τις περιόδους που δε μιλούσαν ο ένας στον άλλον. Τσαντίλας ο ένας, τσαντίλας κι ο άλλος. Περρηφάνια αδιάλλακτη ο ένας, περρηφάνια αδιάλλακτη κι ο άλλος. Ένα απόγευμα που συναντήθηκα με τον Πάνο στην πλατεία Ναυαρίνου, μου σύστησε να μεταφέρω στον Τηλέμαχο ότι πρέπει ν' αλλάξει τα προλογικά σημειώματα της Νέας Πορείας. Όταν το είπα στον άνδρα μου, εννοείται ότι το «αγνόησε». Γνωρίζω όμως πολύ καλά κι από μέσα, κι αυτό προκύπτει, διότι τα σημειώματα μπορεί να συνέχισαν φαινομενικά να είναι έμμεσα ως προς τις επισημάνσεις των όποιων πεπραγμένων, μια κι αυτό ήταν το ύφος στη βάση τους, αλλά εισχώρησαν βαθύτερα στην ουσία τους και στη σύνδεσή τους με τον ονοματοκρατικό μηχανισμό της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Τώρα που θυμάμαι, με πλημμυρίζει συγκίνηση, γιατί μέσα από όλα όσα, αυτή η θαυμάσια γενιά των ευρωπαϊκών αστών λογοτεχνών καλλιτεχνών της Θεσσαλονίκης, του Ασλάνογλου κατά σειρά θανάτου, του Μανόλη Αναγνωστάκη, του Κλειτού Κύρου, του Πάνου Θασίτη από την πλευρά της ποίησης, και, του Παύλου Παπασιωπη και του Τηλέμαχου Αλαβέρα από την πλευρά της πεζογραφίας, έδωσε το στίγμα ηθικής στο πολίτευμα της λογοτεχνίας με σύγχρονο, μοντέρνο λόγο ιεραρχίας, στο corpus και στην ίδια την πόλη μέσω της ροής των αισθητών εμπειριών τους, αναπτύσσοντας ο καθένας τη δική του μορφολογική αρχή. Μέρες τώρα διαβάζω και ξαναδιαβάζω την ποίηση του Θασίτη και ξεχνιέμαι ως προς την υποχρέωσή μου για το κείμενο, ας πούμε, στη μνήμη του. Τον βλέπω μπροστά μου, μαυριδερό με τη σπινθηροβόλα ματιά του, ανήσυχο πνεύμα, πανέξυπνο. Έτοιμο ν'

αρπαχτεί, έτοιμο και να δοθεί, να τρέξει. Ολοζώντανο. Η ίδια του η ποίηση είναι ολοζώντανη. Τα κύματα του λόγου του και των εικόνων του ανήκουν, το λωμό, έστω αδόκιμα, να πώ, στη βάση της κάθε πρωτοπορίας, καθώς αυτή οικιαγραφεί την ιστορική στιγμή που διασχίζει και έρχεται αντιμέτωπος με τις καινούργιες απαιτήσεις, ακόμα και μέσω της αφαίρεσης. Έχει απόλυτα δίκιο ο Αλέξης Ζήρας: «Παρά τις κοινές, ως ένα βαθμό ρίζες με τον Μανόλη Αναγνωστάκη, λόγω της φιλίας και της ταυτόχρονης πολιτικής τους στάσης, το έργο του Θ. διαφοροποιείται. Κυρίως αναφορικά με την προσπάθεια πιθάσευσης και ελέγχου του συναισθήματος, αλλά και τη γλωσσική πύκνωση, με την έννοια ότι ανέκαθεν έδινε ιδιαίτερο βάρος στη συμβολική δύναμη της εικόνας-στίχου. Ο ίδιος ο Πάνος Θασίτης θύμωσε όταν τον κατέτασαν στους τρεις ποιητές της ήττας.

Δε νομίζω να έχω γνωρίσει πιο ενεργητικό και ταυτόχρονα πιο φιλέρευνο ποιητή, όχι μόνον της γενιάς του. Από αυτά τα στοιχεία του πιστεύω γεννήθηκε και ο οξυδερκής δοκιμιογράφος, παρατηρώντας και αναλύοντας την «αντιφατικότητα» της διαλυμένης μέσα στο πυρ της αντιφατικής συνείδησής της, μεταπολεμικής ποίησης. Τον παρακολούθησα ποιητή μέσα στην αστική κοινωνία, να συμβαδίζει με την μείωση του χώρου δράσης, μείωση που έφτασε στο μηδέν και την άρνηση, ξεπερνώντας στο τέλος κάθε μονόπλευρη έκφραση. Κάποια στιγμή βρεθήκαμε στην Αθήνα στην επιτροπή απονομής τιμητικών συντάξεων. Προήδρευε με άρτια γνώση λογοτεχνική και νομική και διεκπεραίωσε εύστοχα, γρήγορα, λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα που προέκυπταν, τα οποία έλυσε εν δικαιοσύνη. Πραγματικά ήταν απίστευτος πρόεδρος. Σε ένα διάλειμμα πίνοντας καφέ του είπα ότι ο Τηλέμαχος στα δύσκολά του, με παρέπεμψε σ' αυτόν και μόνον, για ό,τι κι αν χρειαστώ. Η απάντησή του ήταν: «Φυσικά. Πως αλλιώς δηλαδή; Αλλά, γιατί δε μου το είπε ο ίδιος;».

Την ημέρα της κηδείας του Τηλέμαχου όταν χαιρετηθήκαμε, μου είπε χαμηλόφωνα: «Είμαι εδώ για ό,τι χρειαστείς. Για όσο μου μένει βέβαια εδώ». Είχαν μείνει δεκατρείς μήνες.

Ρούλα Αλαβέρα

Μαργαρίτα Καραπάνου (1946-2008)

Γνωριστήκαμε στις αρχές της δεκαετίας του '80, με αφορμή μια συνεργασία. Η πρώτη συνάντηση έγινε στο σπίτι της, στην οδό Στρατιωτικού Συνδέσμου, στο Κολωνάκι. Είχα διαβάσει το *Η Κασσάνδρα και ο λύκος*, το θαύμαζα ανεπιφύλακτα, το θεωρούσα βιβλίο σημαντικό για τη λογοτεχνία μας: ανυπομονούσα να γνωρίσω τη συγγραφέα του.

Μ' εντυπωσίασαν, θυμάμαι, τα μάτια της, όχι μόνο με το χρώμα –ολοκάθαρο γαλάζιο– όσο με την έκφρασή τους: θερμή, ανεπιτήδευτη, πολύπειρη στα ανθρώπινα, μαζί και αθάνα, με καλωσόριζαν, θαρρείς, όχι μόνο στο διαμέρισμα, αλλά και σε εσωτερικά, μυστικά δώματα.

Με τη Μαργαρίτα, η δουλειά γινόταν γιορτή. Διέθετε φαντασία σπινθηροβόλα κι ανεξάντλητη, χιούμορ διαβολομένο. Κατέβαζε ασταμάτητα ιδέες, εικόνες, το τρομακτικό ανακατεύονταν με το αστειό, το δραματικό με το γελοίο, κι αν τα βέλη της ήταν πολύ φαρμακερά, έμοιαζε με το βλέμμα να ζητάει συγγνώμη. Φαινόταν να μην παίρνει τίποτα στα σοβαρά, εκτός ίσως απ' την τέχνη, την τέχνη των άλλων, των μεγάλων Ξένων συγγραφέων –οι ήρωες της παγκόσμιας λογοτεχνίας επανέρχονταν στην κουβέντα σαν παλιοί γνώριμοι. Έζησε στο Παρίσι μια σημαντική περίοδο της ζωής της (σχολικά χρόνια) και γλύτωσε απ' τον επαρχιωτισμό, τη μικροαστική σπουδαιοφάνεια. Αξιαγάπητη, εύστροφη, πονόψυχη με τα ζώα, ήταν ένα ελεύθερο πνεύμα, μια αρχόντισσα, ανέμελη ως προς το χρήμα, τα υλικά στοιχεία της ζωής, και κάθε λογής σύμβαση, του χρόνου συμπεριλαμβανομένου.

Το αρχικό εκείνο βλέμμα ήταν όμως παραπλανητικό. Η φαντασμαγορία της Μαργαρίτας ήταν παράσταση, στάχτη στα μάτια του άλλου, ξόρκια με τα οποία τον εξευμένιζε, τον κρατούσε σε απόσταση. Ξεγλιστρούσε απ' τη βαθύτερη επαφή σαν ψάρι που τρυπώνει στο θαλάμι. Κάθε φορά που ανταμώναμε, είχα την εντύπωση ότι κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την τελευταία μας

συνάντηση, σβήστηκαν όποια χνάρια είχα αφήσει πάνω της. Την ξανάβρισκα ανέγγιχτη, σε απόλυτη προστασία, άγραφη σελίδα όπου έπρεπε να χαράξω εξ αρχής το αλφαβήτα της φιλίας.

Κάποια στιγμή έμπαινε στο δωμάτιο η Ρίτα, από εσωτερική πόρτα – το διαμέρισμα ήταν χωρισμένο στα δυο, μισό της μάνας, μισό της κόρης. Η Μαργαρίτα άρχιζε να τραυλίζει. Η κυρία Λυμπεράκη, στεγνή, ευγενική, πετούσε ένα βιαστικό χαιρετισμό, έριχνε διερευνητική ματιά κι εξαφανιζόταν. Αργούσαμε να ξαναβρούμε τη συνοχή, το κέφι μας. Και τα μυστικά δώματα δεν τα είδα ποτέ.

Κάθε χώρα αριθμεί μέτριους και καλούς συγγραφείς: μετρημένοι στα δάχτυλα είναι όμως εκείνοι που κομίζουν κάτι το νέο. Η Μαργαρίτα Καραπάνου ανήκει σ' αυτή την ακριβή μειονότητα. *Η Κασσάνδρα και ο λύκος* είναι ένα βιβλίο μοναδικό στη νεοελληνική γραμματολογία. Το ιερόσυλο πνεύμα, το αιρετικό χιούμορ, η αμειλικτη ανατομία της ιερής ελληνικής οικογένειας, η φαντασμαγορία και η οδύνη της παιδικής ηλικίας είναι, μεταξύ άλλων, η συνεισφορά του στην πεζογραφία μας. Η Κασσάνδρα, versus Μαργαρίτα, είναι προορισμένη να διασχίσει τον καιρό, μποτίλια στο πέλαγος, από κείνες που βρίσκουν αποδέκτες σ' όλα τα μήκη και πλάτη, κι όχι μόνο εδώ, στη γωνιά μας: διέσχισε για μια στιγμή και τη ζωή μου (διαρκέστερα τη μνήμη, τώρα) με ταχύτητα και λάμψη μετεωρίτη. Ήμουν πολύ νέα, όπως κι εκείνη άλλωστε, για να έχω αρκετή υπομονή ώστε να δέσει καλύτερα η φιλία μας.

Κατερίνα Ζαρόκωστα

Νίκος Κάσδαγλης (1928-2009)

Ο Νίκος Κάσδαγλης, κορυφαίος μεταπολεμικός συγγραφέας και ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων, έφυγε από κοντά μας στις 14 Φεβρουαρίου 2009 στη Ρόδο, ύστερα από μακρόχρονη αρρώστια.

Συγγραφέας των βιβλίων *Τα δόντια της μυλόπετρας*, *Κεκαρμένοι*, *Ελεήμονες*, *Η Μαρία περιηγείται τη Μητρόπολη των νερών* ο Ν. Κ., γεννήθηκε στην Κω το 1928. Κατά την παιδική του ηλικία έζησε για ένα διάστημα στη Ρόδο, για να φύγει από εκεί μαζί με τη μητέρα του και τα δυο αδέρφια του για την Αθήνα. Στην Κατοχή εντάχθηκε το 1943-44 στις αντιστασιακές οργανώσεις της Δεξιάς. Μετά την απελευθέρωση της Δωδεκανήσου επέστρεψε στη Ρόδο και το 1948 διορίστηκε στην Αγροτική Τράπεζα, όπου εργάστηκε ως το 1982. Το δικτατορικό καθεστώς τον απέλυσε το 1970 για πολιτικούς λόγους (συμμετοχή του στη διακήρυξη των δεκαοχτώ). Επανήλθε στη θέση του το 1974.

Ο Ν.Κ. με την επίγνωση της ευθύνης που έχει ως πολίτης και συγγραφέας για όσα συμβαίνουν γύρω του, παρακολουθεί τα τεκταινόμενα μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο πρώτα στον ελλαδικό και αργότερα στον παγκόσμιο χώρο και επιχειρεί, μέσα από το έργο του, να αφυπνίσει τις συνειδήσεις των αναγνωστών του. Ξεκίνησε τη λογοτεχνική του διαδρομή με έργα που περιστρέφονται, κατά κανόνα, γύρω από δύο κέντρα: Τον κόσμο της βίας και τον κόσμο της θάλασσας, που ήταν η μεγάλη του αγάπη. Την ίδια πορεία συνέχισε ως το τέλος της συγγραφικής του ζωής. Απεικόνισε με μοναδικό τρόπο τη βία στις πολιτικές, κυρίως, συγκρούσεις ανάμεσα σε διαστάμενα ιδεολογικά και πολιτικά στρατόπεδα –ομάδες, παρατάξεις, εθνότητες, κράτη– επίσης τη ζωή των ανθρώπων της θάλασσας, των σφουγγαράδων, των νησιωτών. Η διαπίδυση όμως των δύο αυτών τάσεων στα έργα του, όπως είναι ευνόητο, είναι πρόδηλη.

Με την πάροδο του χρόνου τα βιβλία του γίνονται περισσότερο πολιτικά. Ιδεολογικά δεν ήταν αμετακίνητος. Από μια αρχικά δεξιά ιδεολογική αφετηρία, μετατοπίζεται σταδιακά προς το κέντρο του ευρύτερου φιλελεύθερου

χώρου, χωρίς ποτέ να τον υπερβεί. Ξεπέρασε όμως τα γεωγραφικά όρια, καθώς ερευνούσε στο έργο του τους αγώνες άλλων λαών.

Ως κατ' ουσίαν ρεαλιστής συγγραφέας κράτησε αποστάσεις από τους αρνητικούς ηρώες του και τα πάθη τους καταγράφοντας τις καταστάσεις με την ψυχρότητα του ανατόμου. Κατόρθωσε να αποσβέσει την προσωπικότητά του, μέσα στο έργο του, για να προβάλει με «αντικειμενικότητα» τον κόσμο του κακού και να αποκαλύψει τους μηχανισμούς του. Χειρίστηκε με εντιμότητα το συγγραφικό τομέα. Δεν προπαγάνδιζε τις ιδέες του. Είναι και από την άποψη αυτή πρότυπο συγγραφικού ήθους για τους νεότερους.

Άφησε πίσω του δεκαοχτώ βιβλία: διηγήματα, μυθιστορήματα, χρονικά, οδοιπορικά. Τα τελευταία χρόνια με τα προβλήματα της υγείας του έμεινε μακριά από το κέντρο, γεγονός που δυσκόλεψε την προβολή του έργου του. Τα βιβλία του «κουρδικού κύκλου» για παράδειγμα (*Ακοίμητο το αίμα των νεκρών κ.ά.*) αγνοήθηκαν, με ελάχιστες εξαιρέσεις, από την κριτική.

Ανακηρύχθηκε επίτιμος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αιγαίου στις 5 Νοεμβρίου του 2008 και στις 29 Νοεμβρίου του ίδιου έτους ο Σύνδεσμος Φιλολόγων Δωδεκανήσου σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων οργάνωσαν εκδήλωση στη Ρόδο για τα ογδοντάχρονα του, όπου δεν μπόρεσε να παραστεί.

Η φράση του Διονυσίου Σολωμού για τους αγωνιστές από την «Ελληνίδα-Μητέρα» *πέφτουμ' εμείς το έργο μας για την πατρίδα μένει** ισχύει και για τον συγγραφέα Ν.Κ. με μια διαφορά: η έννοια της πατρίδας στο έργο του ξεπερνά τα εθνικά όρια και γίνεται οικουμενική.

Γ. Δ. Παγανός

* Μετάφραση από τα παλικά του Γ. Καλοσγούρου

Μιμίκρα Κρανάκη (1922-2008)

Η Μιμίκρα Κρανάκη (Λαμία 1922 - Παρίσι 2008) ήταν σύζυγος του γάλλου φιλοσόφου Υβόν Μπελαβάλ (Belaval). Φοίτησε στο Παρθενωγείο του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συνδέσμου και στο Αρσάκειο. Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στην

Αθήνα (1937-1942), καθώς και μουσική στο Ωδείο Αθηνών (1942-1945), με τη μουσική να αποτελεί δομικό στοιχείο σύνθεσης στα πρώτα της πεζά. Ως φοιτήτρια αναμείχθηκε στην πολιτική και κατά τη μεταξική δικτατορία όσο και στην Κατοχή ήταν οργανωμένη στο ΕΑΜ και στο ΚΚΕ. Διαγράφηκε το 1947, μαζί με τον Κώστα Παπαϊωάννου και τον μετέπειτα θεωρητικό του κινηματογράφου Άδωνι Κύρου. Στο τέλος του 1945 έφυγε στο Παρίσι με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης, επιβάτης του πλοίου «Ματαρόα» μαζί με έναν μεγάλο αριθμό νέων διανοουμένων και λογίων. Ολοκλήρωσε τις σπουδές της στη Σορβόνη, εργάστηκε (1949-1957) στο γαλλικό ερευνητικό κέντρο CNRS και διδάξε γερμανική φιλοσοφία στο πανεπιστήμιο της Ναντέρ, 1967-1985. Υπήρξε παραγωγός ειδικών μορφωτικών προγραμμάτων στον τηλεοπτικό σταθμό France-Culture και συνεργάτης των περιοδικών *Temps Modernes* και *Critique*. Πρωτοδημοσίευσε ποιήματά της το 1933 στη *Διάπλαση των Παιδών*, πεζά της το 1944 στο περιοδικό *Παλμός*, άρθρα της έπετα στην *Αγγλοελληνική Επιθεώρηση* και στον *Στάχυ*, όπως και όψιμα, μετά το 1980, στο *Διαβάζω* και στην *Καθημερινή*.

Στα έργα της συγκαταλέγονται τα μυθιστορήματα *Contre-temps* (1947), *Φιλέλληνες*, *Εικοσιπέσσερα γράμματα μιας Οδύσσειας* (1992), η νουβέλα *Τσίρκο* (1950), η μελέτη *Ο Φρόνυτ και η ψυχανάλυση* (1986), τα δοκίμια *Ετερογραφία*, *Ελληνογαλλικά κείμενα 1947-2000*, *Λογοτεχνία* (2005), τα ταξιδιωτικά *Grèce* (1955), *Iles grecques* (1956), *Mediterrannée* (1957), *Grèce byzantine* (1962), *Les îles de la Méditerranée* (1978), τη φιλοσοφική και πολιτική μελέτη

Lire Marcuse. L'ontologie de Hegel (1972), τα αυτοαναφορικά *Αυτογραφία* (2004) και το δίγλωσσο *Ματαρόα σε δυο φωνές*, *Σελίδες Ξενητιάς / "Mataraoa" a deux voix*, *Journal d' exil* (2007), πρωτοδημοσιευμένο το 1950 στο *les Temps Modernes*. Το *Contre-Temps* και το *Τσίρκο*, τα πρώτα βιβλία με πεζά της Κρανάκη, ανήκουν ως θέματα στο είδος του νεανικού αφηγήματος μαθητείας, όμως ταυτόχρονα είναι και μεταφορές στο χώρο της λογοτεχνικής μυθοπλασίας της μουσικολογικής τεχνικής και αισθητικής την οποία σπούδαζε. Εξάλλου, η φιλοσοφία, η αισθητική και η ψυχανάλυση βρίσκονταν από νωρίς στα άμεσα ενδιαφέροντα της. Λόγου χάριν, ο όρος *contre-temps* (αντιχρονισμός) που τον χρησιμοποίησε ως τίτλο της νουβέλας της, αποδίδει την αδυναμία εναρμόνισης του αντικειμενικού προς τον υποκειμενικό χρόνο.

Τα δυο πρώτα βιβλία της, το *Contre temps*, με πρόλογο του Κώστα Βάρναλη, και οι νουβέλες του *Τσίρκο*, δημιούργησαν ιδιαίτερη αίσθηση στους αναγνώστες και στη λογοτεχνική κριτική του πρώιμου μεταπολέμου και παρέμειναν εμβληματικά ως προς τις νέες αφηγηματικές τεχνικές οι οποίες εμφανίστηκαν σε αυτά τα μεταβατικά χρόνια. Η έντεχνα μουσική, άλλοτε παθητική και άλλοτε ζωηρή, κίνηση της αφήγησης τους, ερμηνεύθηκε ως έκφραση του κοσμοπολιτισμού σε μια εποχή χωρίς ιδιαίτερα ανοίγματα προς το ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Η ενορχηστρωμένη συνύπαρξη της ρεαλιστικής με τη συμβολιστική τεχνική κάτι που επανέλαβε μετά από πολλά χρόνια η Κρανάκη στο πεζό της *Αυτογραφία* ανταποκρίνεται και στην αλλαγή των διαθέσεων των προσώπων της. Σε άλλα σημεία ο λυρισμός προκαλεί μια ευφορία ανάλογη με την παιδική και νεανική, απροσποίητη ανεμελιά, και σε άλλα σημεία γίνεται πιο ελεγειακός και δραματικός, καθώς εκφράζει την πιεστική ανάγκη της ωριμότητας και της προσαρμογής στα πράγματα.

Αλέξης Ζήρας

Χρίστος Λάσκαρης (1931-2008)

Ο ποιητής Χρίστος Λάσκαρης (Χάβαρι Ηλείας 1931 - Πάτρα 2008) ήρθε με την οικογένειά του δεκαπενταετής στην Πάτρα (1946) και σπούδασε στην Παιδαγωγική Ακαδημία Τριπόλεως. Ωστόσο, επαγγελματικά ασχολήθηκε ως αυτοκινητιστής

με τις αστικές συγκοινωνίες και διετέλεσε πρόεδρος του Ασφαλιστικού Συνεταιρισμού Αστικών Λεωφορείων ΚΤΕΛ της Πάτρας. Στη λογοτεχνία εμφανίστηκε αρκετά όψιμα, όταν το 1970 δημοσίευσε ποιήματά του στην ανθολογία *Παρουσίες*.

Το 1979 εκδόθηκε η πρώτη του συλλογή, *Ποιήματα 1965-1978*, και στη συνέχεια, λόγω της γνωριμίας και της συνεργασίας του με τη *Διαγώνιο* του Ντίνου Χριστιανόπουλου, δημοσίευσε τρεις συλλογές του στις εκδόσεις του περιοδικού: *Να εμποδίζεις τις σκιές* (1982), *Να τελειώνουμε!* (1986), *Σύντομο βιογραφικό* (1991). Ακολούθησαν η συγκεντρωτική έκδοση *Ποιήματα 1965-1991* (1995), *Τέλος προγράμματος* (1997), *Δωμάτιο για έναν* (2001) και η οριστική συγκεντρωτική του *Ποιήματα* (2004). Συνεργάστηκε ακόμα με τα λογοτεχνικά περιοδικά *Εντευκτήριο*, *Μπιλιέτο*, *Πλανόδιον*, *Οροπέδιο*.

Σα πρώτα ποιήματα του Λάσκαρη, γραμμένα κατά τη δεκαετία του '60, υπάρχει ένας απεριόριστος λυρισμός και συναισθηματισμός, που όμως ανταποκρίνεται στη μόνιμη έκτοτε προσπάθεια του ποιητή να εκφράσει το ουσιαστικό και γνήσιο.

Μετά το 1970 και σε ηλικία κάπως προχωρημένη σχηματοποιήθηκαν πιο στέρεα τα πάγια χαρακτηριστικά της τεχνικής και της γλώσσας του. Ποιήματα ολιγόστιχα, εικόνες λιτές, πολλές φορές απογυμνωμένες από το συναισθηματικό τους βάθος, δείχνουν την παρουσία ενός υπαινικτικού, ήπιου βλέμματος που επιδιώκει την απομόνωση των πιο ελάχιστων υπαρξιακών στιγμιστύπων

εικόνων, έτσι ώστε να σκιαγραφηθεί αδρά και να φωτιστεί άπλετα το εσωτερικό, ψυχικό τοπίο. Ωστόσο, όσο και αν είναι πιθανό ο λυρισμός στο έργο του Λάσκαρη, τα θέματα όσο και ο γενικός τόνος του μας δείχνουν ότι πρόκειται για μια ποίηση λυπημένη, μελαγχολική και νοσταλγική, παραμένοντας τέτοια σε όλο το χρονικό φάσμα της, καθώς πολύ συχνά αντιπαραθέτει το τώρα στο τότε, την παρούσα, καταπιεστική, γεμάτη στρεβλώσεις, αδιέξοδη ζωή στην άλλοτε αισθησιακή, νεανική ζωή που τη διέκρινε μια πληρότητα.

Ο συνδυασμός του δραματικού στοιχείου με την απέρριπτη έκφραση, της ερωτικής δύναμης με τη στοχαστική απόγνωση, η διαρκής υπόμνηση των αλληπάλληλων μικρών, καθημερινών θανάτων η οποία ακούγεται πολλές φορές ειρωνικά και αυτοσαρκαστικά, αποκαλύπτει ίσως τη διπλή καταγωγή της ώριμης ποιητικής του- τον Καβάφη αλλά και τον Καρυωτάκη.

Έτσι, οι εύλογες ως ένα βαθμό υποθέσεις της κριτικής για την καταγωγική εξάρτηση του έργου του Λάσκαρη από εκείνο του Χριστιανόπουλου και του κύκλου της *Διαγώνιου*, δεν είναι και τόσο βάσιμες.

Παρά τις αναμφισβήτητες συγγένειες της εκφραστικής τους, παρά το ότι ο Λάσκαρης αναζητά κι αυτός το κείμενο και το απολύτως αναγκαίο, και παρά το ότι τείνει ένα μεγάλο μέρος των ποιημάτων του προς το είδος των συμπερασματικών-διδακτικών του πρώτου διδάξαντος, Καβάφη, οι διαφορές υπάρχουν.

Το δέος και ο φόβος μπροστά στο άγνωστο όπως και το αυξανόμενο άγχος της ύπαρξης, συνεργούν ώστε να γίνεται μεν η ποίησή του τεταμένη και λακωνική, αφήνοντας όμως έτσι από τα κενά της μεγάλα ανοίγματα από όπου αναδύεται ένα θερμό αίσθημα για σημαντικά ή τα ασήμαντα του ανθρώπινου βίου.

Αλέξης Ζήρας

Γιώργης Παυλόπουλος (1924-2008)

Ο Γιώργης Παυλόπουλος γεννήθηκε το 1924 στον Πύργο, τον οποίον ουσιαστικά ουδέποτε εγκατέλειψε. Στα γράμματα εμφανίστηκε νωρίς, μαθητής ακόμη στο Γυμνάσιο: τότε (τον πρώτο χρόνο της ιταλογερμανικής Κατοχής), το

1941, με μια ομάδα ανήσυχων συμμαθητών του (σχεδόν όλοι, αργότερα, διέπρεψαν σε ποικίλους τομείς) ίδρυσαν το περιοδικό *Οδυσσέας*, ένα ιστορικό περιοδικό της περιφέρειας, που πρόσφατα (2007) ο Δήμος Πύργου επανέξεδωσε σε πλήρη, φωτοαναστατική μέθοδο.

Εγκάρδιος και στενότερος φίλος του συντοπίτη του ποιητή Τάκη Σινόπουλου και του πεζογράφου Νίκου Καχίτη, προίκισε την νεώτερη γραμματολογία μας με μερικές από τις καλύτερες σελίδες της. Και, πέρα από όλα αυτά, υπήρξε ένας συναρπαστικός και ανειπανάληπτος αφηγητής -ένας ζωντανός παραμυθάς, που διέθετε την μαγική ικανότητα να καταλύει κάθε έννοια χρόνου και χώρου, προσδίδοντας και στα πιο απλά και απτά συμβάντα διαστάσεις μύθου.

Εκ παραλλήλου παρέμεινε μέχρι το τέλος της ζωής του ένας συστηματικός, γοητευτικός και ακαταπρόλητος *επιστολογράφος*: εξαιρετικός καλλιγράφος, έδρασε στην πραγματικότητα ως καταλύτης, προκειμένου ο πεζογράφος Νίκος Καχίτης να πλουτίσει την λογοτεχνία μας με τις μοναδικές επιστολές του -επιστολές που (εκτός όλων των άλλων) προσφέρουν στον αναγνώστη μια μέγιστη απόλαυση

Ο Παυλόπουλος εξέδωσε τις συλλογές: *Το Κατώγι*, 1971, *Το σακί*, 1980, *Τα αντικείμενα*, 1988, *Τριαντατρία χαϊκού*, 1990, *Λίγος Άμμος*, 1997, *Ποιήματα 1943-1997* 2001, *Που είναι τα πουλιά*, 2004, και (λίγες ημέρες μετά τον θάνατό του) κυκλοφόρησε το κύκνειο άσμα του *Να μη τους ξεχάσω*.

Σε ολόκληρο το έργο του κυριαρχούν τρία θέματα: οι Νεκροί, η Γυναίκα και τα Ενύπνια.

Στην πρώτη του συλλογή το μέτρο που προτάσσεται (από στίχο του Σολωμού) είναι ενδεικτικό:

Επαράσταιναν τον άδη.

Όπως επίσης και η αρχή του ποιήματος:

*Σηκώσαμε τ' άλογα τσακισμένα
μες στην καταχνιά.*

βοηθήσαμε να σηκωθεί ο Νεκρός...

Η τραγωδία του Εμφυλίου σφραγίζει και τον Παυλόπουλο. Στη δεύτερη συλλογή, «Το σακί», ο θάνατος κατέχει τον ποιητή:

*Το ίδιο εκείνο μάτι με κοίταζε τον άλλο χρόνο
αχνό βασιλεμένο*

*όταν αδειάσαν ματωμένο το σακί
και κύλησαν στη μέση της πλατείας
κομμένα τα κεφάλια τους.*

Από *Τα αντικείμενα* η εισβολή της Γυναίκας και του Ενύπνιου γίνεται εναργέστερη. Ο Παυλόπουλος ουδέποτε θα σταματήσει να υμνεί τον Έρωτα με τρόπο απόλυτο και καθοριστικό. Χαρακτηριστικά εν προκειμένω είναι τα ποιήματα *Της γύφτισσας* (που ο Παυλόπουλος απολάμβανε να διαβάσει συχνά), όπως και το μεταγενέστερο, το περίπου πρόσφατο, εκείνο το:

περήφανη κι ωραία πάνω στη Γιαμάχα της...

Στο θέμα θα επανέλθει άπειρες φορές -αλλά δεν του αρκούν. Στη συλλογή *Λίγος Άμμος* σημειώνει:

*Τα λόγια που έλεγε
στις ωραίες γυναίκες
έμοιαζαν με ποιήματα
που δεν τα έγραψε ποτέ.*

Λοιπόν, οι Νεκροί, η Γυναίκα, οι ήσκιοι, η σκόνη, ο ύπνος, τα Ενύπνια στοιχειώνουν το έργο του ο *Χαιρετισμός στον Jorge Luis Borges* στο ποίημα *Ο Ποιητής και το φεγγάρι* είναι χαρακτηριστικός:

*το άχερο του Χρόνου που πέφτει αιώνια στη
θάλασσα της λησμονιάς...*

Με τα ενύπνια ο Παυλόπουλος πραγματοποιεί τα δικά του, ερωτικά συνήθως παιχνίδια -πλην ως πραγματιστής τα χρησιμοποιούσε εν μέρει μόνον για τα στιχουργικά του τερτίπια, αλλά (κυρίως) ως καταφυγή. Διαφυγή (το γνώριζε καλά) δεν υπήρχε, τουλάχιστον όχι άλλη από εκείνη του κόσμου των Νεκρών, για τον οποίον επιφύλαξε πολλές από τις συγκλονιστικότερες σελίδες της ποίησής του.

Μαρία Λαϊνά

Γιώργος Σπανός (1931-2008)

Με τον Γιώργο Σπανό είχαμε γνωριστεί όταν ασκούσε ήδη τη στρατιωτική του θητεία στο εθνικό στρατό, εν υπερημερία και εγώ πήγαινα να υπηρετήσω το βασιλικό ναυτικό ως ναύτης άνευ ειδικότητας. Ένδοξες ημέρες.

Μετά πολλών άλλων ναύτες και οπλίτες άνευ όπλων, κάναμε εφόδους για να μαζεύουμε σκίνα και σκάβαμε βράχους για να επεκτείνουμε τον δύσβατο δρόμο που ως τότε διαβατό μόνο από τζιπ. Δεν τον γνώρισα όπως –δεν το βρίσκετε φυσικό– δεν με γνώριζε κι αυτός. Εκείνος είχε διακόψει την διατριβή του για τον διαφωτισμό ενώ τινές άλλοι επέμεναν να διαφωτιστεί, κι εγώ είχα πάρει το δίπλωμα του πολιτικού μηχανικού, αλλά, προσώρας, το ασκούσα σκάβοντας. Αλλά έλα που χρειαζόμαστε για μελέτη και επίβλεψη στη στέγαση μιας αποθήκης, οπότε προήχθη αυτομάτως για να εκτελέσω το έργο, εγκαταλείποντας το σκάψιμο, που όπως και να το κάνεις, ήταν λίγο κουραστικό. Με την άνεση κινησεων που απέκτησα βρέθηκα κάποτε στον τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό που εξέπεμπε εθνικές ιδέες στους πολίτες, όπου σε διπλανό γραφείο ο Γιώργος Σπανός με τον οποίο βρήκαμε πολλά κοινά για τα πούμε. Έτσι και όταν το έθνος, θεωρώντας ότι διαφωτιστήκαμε, πολίτες πλέον ελεύθεροι βρισκόμαστε με τον Γιώργο συχνά κάνοντας παρέα. Όταν δε θα πήγαινε στο Παρίσι για να υποστηρίξει τη διατριβή του στη Σορβόνη, επωφελήθηκα της ευκαιρίας και πήγα παρέα εκείνος μεν στη Σορβόνη κι εγώ δε περιδιάβαζα την αιωνίαν πόλην χάσκοντας ζωγραφικές. «Μέσα μας σάλευε η ψυχή πασίχαρο μελίσι».

Όταν επιστρέψαμε στα πατρίδα, σοφοί από τόση πείρα, εκείνος εργαζόταν ως διευθυντής –αφού είχε πάρει το doctora του– στο παράρτημα του Γαλλικού Ινστιτούτου της Νέας Σμύρνης και εγώ εκπονούσα μελέτες και επιβλέψεις φερώντων οργανισμών. Αυτά προς θυμηδία για να δεχθώ το θάνατο ενός τόσο στενού φίλου.

Ο Γ. Σπανός, αργότερα άρχισε να μεταφράζει εκ του Γαλλικού ερασιτεχνικά αλλά η εργασία του εκτιμήθηκε από τους εκδοτικούς οίκους οι οποίοι του ανέθεσαν συ-

γκεκριμένα έργα και εξελίχθηκε σε αναγνωρισμένο μεταφραστή, και έγινε δεκτός ως μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων το 1990 με εισηγητή εμένα και συμπογράφο τους Αλέξ. Κοτζιά, Χριστ. Μηλιώνη, Τάκη Καρβέλη, Τάσο Δενεγρη και Η.Χ. Παπαδημητράκου. Είναι πάντως γεγονός ότι αναλάμβανε να μεταφράσει έργα και συγγραφείς που αγαπούσε και γνώριζε το έργο τους, όπως μας βεβαιώνουν οι εισαγωγές και τα σχόλιά του που συνόδευαν τις μεταφράσεις του. Ειδικά στις ανθολογίες του για τους Ρεμπώ, Μπωντλαίρ, Λωτρεμόν, Έλυαρ και Αραγκόν αναδεικνυόταν η ευαισθησία του και η προσπάθεια ώστε η μετάφραση να περιορίζει την «προδοσία» του πρωτοτύπου κατά το δυνατόν. Παρότι δε οι συγγραφείς που μετέφρασε ανήκαν σε διαφορετικές γραφές, οι εκδοχές του Γιώργου Σπανού δεν κατέληγαν σε ισοπεδωτικές λύσεις παραμένοντας ευανάγνωστες.

Να προσθέσω ότι στο Club Méditerranée, και στο Γαλλικό Ινστιτούτο έδωσε πολλές διαλέξεις, όπως *Le bilinguisme depuis les temps alexandris jusqu' a nos jours*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ (Ενδεικτικά)

- Το κόκκινο και το μαύρο*, Στεντάλ, εκδ. Πάπυρος, 1971
Η Δρυς, Αντρέ Μαλρώ, εκδ. Μπεργαδής 1972
Προβλήματα λογοτεχνίας, Ρολλάν Μπαχτιν, Πλέθρον 1980
Το χωριό μου το Παρίσι, Λουί Αραγκόν, Εξάντας, 1982
Τρεις ιστορίες, Φλωμπέρ, Πλέθρον, 1985
Εικόνα, μουσική, κείμενο, Ρολλάν Μπαρτ, Πλέθρον 1988
Η ελπίδα, Αντρέ Μαλρώ, Εξάντας 1989
Η χρήση του χρόνου, Μισέλ Μπουτόρ, Εστία 1990

Αλέξανδρος Αργυρίου

Νέες εκδόσεις των μελών μας

ΛΑΒΑΜΕ

Αλαβέρ Ρούλα *Ποίηση 1964-1984, Ποίηση 1985-2005*, 2008.

Γεωργίου Χριστόκης "Maria Αντραμίδου, an introduction to her work" Cyprus PEN • *Archipelagos, the book* Guill Ltd, Sussex, England 1997K 2002 • *Τα θεατρικά μου*, Λευκωσία 2006 • *Επιχείρηση διάσωσης*, διηγήματα, Λευκωσία 2006.

Ζαφειρίου Σταύρος *Χωρικά: 1+19 ποιήματα για τον χώρο με τη βοήθεια του χρόνου και άλλων διαστάσεων*, Αθήνα, Νεφέλη, 2007.

Καταλή Ρήνα *Κώστας Μουράνης, τόφος άγνωστος, η ζωή και οι δημοσιεύσεις του*, εκδ. Λαογραφικός όμιλος Κερύνειας, 2008.

Κουτουζής Στάθης *Έντομα στην ενστατική*, ποίηση, Μεταίχμιο, Αθήνα 2008.

Μητροπούλου Κωστούλα *Η ερημιά λεγόταν αδιαφορία*, Αθήνα 2008.

Παπαλεξάνδρου Αριστέα *Όδικά πτηνά*, Τυπωθήτω – Λάλον ύδωρ, Αθήνα 2008.

Χατζοπούλου-Καραβία Ασία *Φυλακή - Prison, Ο Γιόκας, Sonny, Αμύλος, Ο μακαρίτης, Ieu moi mari, my late husband, Poems-Gedichte, Poemes-Poemas*, εκδ. Bilateral.

ΝΕΕΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙΣ

Αβέρωφ-Ιωάννου Τσιτάνο *Θρόνος*, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Ακρίβος Κώστας *Τελετές ενηλικίωσης: Μία ζωή σε δεκαεφτά επεισόδια*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2009.

Αλεξάκης Βασίλης *Μη με λες Φωφό*, Εξάντας, 2008.

Αργυρίου Αλέξανδρος *Εκκρεμότητες: Προτάσεις για επισφαλή ζητούμενα*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Αρκουδάς Κώστας *Ο αριθμός του θεού*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Βαρβέρη Γιάννης *Ο άνθρωπος μόνος*, Αθήνα, Κέδρος, 2009.

Βασιλάκης Βασίλης *Ντίβα*, Αθήνα, Ηλέκτρα, 2008 • *Μπαλέτα λαϊκών χορών Ντόρας Στράτου*, Αθήνα, Τόπος, 2008. (εσημ. *Ελεύθερος Τύπος*)

Βέης Γιώργος Ν. *όπως Νασταλία*, Αθήνα, Ύψιλον, 2008.

Βενέτης Θανάσης *Στην ενέδρα του θαύματος*, Αθήνα: Καστανιώτη, 2008.

Βιστωνίτης Αναστάσης *Τα ρόδα της Αχερουσίας*, Αθήνα, Ρυές, 2008.

Βλαβιανός Χάρης (ζωγραφική) *Νίκος Εγγονόπουλος*, Μεταίχμιο, 2008.

Γαλανόκη Ρέα *Ποιήματα: Οι τρυφερές • Πλην εύχαρις • Τα ορυκτά*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Γιανναράς Χρήστος *Η κατάρευση του πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα σήμερα: Επιφυλλίδες 2007*, Θεσσαλονίκη, Ιανός, 2008 • *Το αίνεμα του κακού*, Αθήνα, Ίκαρος, 2008.

Γιατρομναλάκης Γιώργης *Το χρονικό του Δαρείου*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008.

Γουλιάρης Κώστας *Η βιολογική του ολοκληρωτισμού: Δοκίμιο για την παθολογία του καπιταλισμού*, Αθήνα, Ταξιδευτής, 2008.

Δαρκή Σέφη Α. *Τα ποιήματα: 1967-1982*, Αθήνα, Νεφέλη, 2008 • *Σε ονομάζω θα πει σε χάνω*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2008.

Δελγιώργη Αλεξάνδρα *Μια δική σου ζωή: Διηγήματα*, Αθήνα, Μελένη, 2008.

Δενέγρης Τάσος Γ. *Μιλάει ο αγριόχοιρος: Ποιήματα 1952-2008*, Αθήνα, Ύψιλον, 2008.

Δημητρίου Σωτήρης *Σαν το λίγο το νερό*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008.

Δοξιάδη Απόστολος Κ. *Logosmos / Απόστολος Δοξιάδης, Χριστός Χ. Παπαδημητρίου*, (εικονογράφηση Αλέκος Παπαδόπουλος, Annie Di Donna), Αθήνα, Ίκαρος, 2008.

Δημούλα Κική *Έρπνος ανέφερος για την ανέγερση τίτλου υπέρ της αστέγας αυτής ομιλίας*, Αθήνα, Ίκαρος, 2009.

Δρακονταειδής Φίλιππος Δ. *Μη μιλάς*, Αθήνα, Τόπος, 2008, εσημ. *Ελεύθερος Τύπος* • *Το τέλος του χρόνου καθυστερήσε*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008 • *Ο δολοφόνος διαφεύγει*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Ελευθερίου Μάνος *Άνθρωπος στο πηγάδι*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008 • *Παραμονή Πρωτοχρονιάς*, Αθήνα, Άμμος, 2008 • *Παραμονή Χριστουγέννων*, Άμμος, 2008 • *Βλέμματα από την Ελλάδα: Από το Άλφα έως*

το Ωμέγα και από τον 19ο στον 20ό αιώνα, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Ευσταθιάδη Μαρία *Το κόκκινο ξενοδοχείο: Η αδύνατη αναπαράσταση*, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Ευσταθιάδης Γιάννης *Πορεία: Διηγήματα για νεκρές φύσεις*, Αθήνα, Ύψιλον, 2008 • *Απίκιος Άπαντα*, Αθήνα, Μελένη, 2008.

Ζαφειρίου Αετίκιος *Οι συμμαρτίτες*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2009.

Ζήρος Αλέξης *Η ποίηση της σφής: Δοκίμιο ερμηνείας της ποιητικής του Ανέστη Ευαγγέλου*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2008.

Θέμελης Νίκος *Οι αλήθειες των άλλων*, Μυθιστόρημα, Αθήνα, Κέδρος, 2008 • *The Quest*, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Ιωαννίδης Πάνος, *Αμερική '62*, Αθήνα, Αιώρα, 2008.

Καρόγιωργα Ολυμπία *Χερμώνας στη Λέρο*, Μελένη, 2009.

Κορσάνου Μαργαρίτα *Η ζωή είναι αγριώς απίθανη. Ημερολόγιο 1959-1979*, Αθήνα, Οικεανίδα, 2008.

Κοσμάς Μήτσος *Νίκος Καββαδίας: Ο δαίμονας χάρεσε μέσα του*, Αθήνα: Καστανιώτη, 2009.

Κοστρινάκη Αγγέλα *Ερωτας στον καιρό της ειρηνείας*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008.

Κοταλιδής Νίκος *Τα εραλικά της Κίχλης*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Καταλή Ρήνα *Κώστας Μουράνης, τόφος άγνωστος, η ζωή και οι δημοσιεύσεις του*, Λαογραφικός όμιλος Κερύνειας, 2008

Καταουλέρης Κώστας *Ο άντρας που αγαπούσε τη γυναίκα μου*, Αθήνα, Τόπος, 2008 (εσημ. *Ελεύθερος Τύπος*).

Καψάλης Διονύσης *Όλα τα δειλά του κόσμου*, Αθήνα, Άγρα, 2008 • *Το καμαράκι κάτω από τη σκάλα*, Αθήνα: Άγρα, 2008.

Κρασιδής Παναγιώτης *Λείψομα*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2008.

Κρασιδής Νατάσα *Νησί από ελαφρόπετρα*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2008.

Κοκκινάκη Νένα Ι. *Κρίμα που είστε ούζυγος*, Αθήνα, Άγκυρα, 2009.

Κοντολέων Μάνος *Τα πρώτα λουλούδι*, Αθήνα, Πατάκη, 2008 • *Νεράδα πάνω στο έλατο*, Αθήνα, Πατάκη, 2008 • *Ο χαρταετός της Σμύρνης*, Αθήνα, Άγκυρα, 2009.

Κοντός Γιάννης *Ηλεκτρισμένη πόλη*, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Κοροβέσης Περικλής *Γύρω από το νησί η θάλασσα*, Αθήνα, Ποταμός, 2008.

Κοσμάκης Δημήτρης *Ανάστασις του Ανδρέα Ταρκόφσκι*, Αθήνα, Ερατώ, 2008.

Κουμανταράς Μένης *Το Show είναι των Ελλήνων*, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Κούρη Μαρία *Τα ψηλά δέντρα της γαλλικής επαρχίας*, Γαβριηλίδης, 2009.

Κούσουλας Λουκάς *Το φεγγάρι του Υμηττού και άλλα ποιήματα*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2008.

Κουτουζής Στάθης, *Έντομα στην ενστατική*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Λογοθέτης Κώστας *Ερημιά στο βλέμμα τους*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Λουκίδου Ευτυχία-Αλεξάνδρα *Όρφος μείον ένα*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Μαρωνίτης Δημήτρης Ν. *Γιώργος Σεφέρης: Μελετήματα*, Αθήνα, Πατάκη, 2008 • *Οδυσσέας Ελύτης: Μελετήματα*, Αθήνα, Πατάκη, 2008.

Μανιώτης Γιώργος Ν. *Άπαντα τα θεατρικά: Εσοδεία Β*, Αθήνα, Λυγόκερως, 2008 • *Τα φαντάσματα του παλιού ξενοδοχείου*, Αθήνα, ΑΛΔΕ Εκδόσεις, 2008.

Μανιώτου Αργυρώ, *Όλα στο μηδέν*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2009.

Μαυρουδής Κώστας, *Η ζωή με εχθρούς και άλλα κείμενα*, Αθήνα, Μελένη, 2008.

Μεγάλου-Σεφεριάδη Λία *Όλοι αυτοί οι άνθρωποι*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Μηλιώνης Χριστόφορος *Τα μικρά γλυκά*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Μήτρας Μιχάλης *Μηχανή αναζήτησης*, Νεφέλη, 2008.

Μήτσου Ανδρέας *Δρομέας πλάι στη θάλασσα*, Αθήνα, Τόπος, 2008 (εσημ. *Ελεύθερος Τύπος*).

Μπιστοπούλου Κλαίρη *Οι παράξεντοι λόγοι της κυρίας Μπαβαρού*, Αθήνα, Άγρα, 2008.

Μιχαλοπούλου Αμόντα *Ο Ισίδωρος και ο ναυαγός*, Αθήνα, Πατάκη, 2008 • *Εμπιστοσύνη*, Αθήνα, Τόπος, 2008 (εσημ. *Ελεύθερος Τύπος*).

Μπελεζίνης Ανδρέας *Για τον Νίκο Εγγονόπουλο και τον υπερρεαλισμό*, Αθήνα, Ίνδικτος, 2008.

Μάλλος Δημήτρης, *Ναυαγίων πλάσματα*, Αθήνα, Κέδρος, 2009.

Νούσια Ελένη *Καμουφλάζ*, Αθήνα, Ύψιλον, 2008.

Ντελόπουλος Κυριάκος *Τα παιδικά αναγνώσματα των παπών μας*, Αθήνα, Πατάκη, 2008.

Ξανθοπούλης Γιάννης *Κωνσταντινούπολη των σοβεβάν μου φάβων*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008.

Εξάκης Μανώλης *Ποιήματα: 1972-2006: Κορδόνια, Όνειρα, Λημνίσκοι, Χρόνος: Βιβλία μαθηματικών: Πλάτες ερωτικοί*, Αθήνα, Σύγχρονοι Ορίζοντες, 2008.

Παπαλεξάνδρου Αριστέα *Όδικά πτηνά*, Τυπωθήτω – Λάλον ύδωρ, Αθήνα 2008.

Παρίσης Νικήτας Ι. *Τα κόκκινα στραγάλια: διηγήματα*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2008 • *Γιώργος Σεφέρης: Ο ποιητής και το ποιητικό του έργο*, Αθήνα, Πατάκη, 2008.

Πασάκης Σωτήρης *Χάρχε*, Αθήνα, Μελένη, 2008.

Παυλάκης Στρατής, *Εποχή παραδείσου*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2008.

Πατρικίος Τίτος *Λυσίμελης πάθος*, Αθήνα, Διάπων, 2008 (συνέκδοση: Καστανιώτη).

Παυλοπούλου Γιώργης *Γράμματα από την Αμερική*, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2008.

Πούλιος Λευτέρης *Η κρυφή συλλογή*, (ζωγραφική Χρόνης Μπίτσουλας), Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Ρούσσος Τάσος, *Πλουτώνειο*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Ρωμανός Γιώργος *Καζαμπλάνκα καφέ*, Αθήνα, Άγκυρα, 2008 • *Εγώ ο Προκόπιος (Βυζαντινά κεφάλαια)*, Αθήνα, Καλοκάθη, 2008.

Σερέφης Σάκης *Μαμ*, Αθήνα, Κέδρος, 2008 • *Σεμνάρια βλακείας*, Αθήνα, Κέδρος, 2008 • *Ένας δεινόσαυρος στο μπαλκόνι μου*, Αθήνα, Πατάκη, 2008.

Σιώτης Ντίνος *Σύνδεση με τα προηγούμενα*, Αθήνα, Κέδρος, 2008 • *Εισοδηματίας ανέμου*, Αθήνα, Κοινωνία των (δε)κάτων, 2008.

Σκαρπαβώνης Γιώργος *Όλα βαίνουν καλώς εναντίον μου*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008.

Σταυτής Αλέξης *Ο Άλλος και ο λαβύρινθος*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Σφοκιανάκης Άρης *Η μοναξιά δεν μου ταϊράζει*, Αθήνα, Κέδρος, 2008.

Σωτήρης Δημήτρης *Η άγνωστη Κίνα*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008.

Τερζάκης Φώτης *Ερμηνευτικά για τη σχολή της Φραγκφούρτης*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 2008.

Τριανταφυλλόπουλος Νίκος Δ. *Αποσπινθηρίζοντας: Σπουδαία στον Παπαδιάμαντη*, Αθήνα, Ίνδικτος, 2008.

Τριβιζάς Ευγένιος *Το ναυάγιο του φακίρη*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2008 • *Έλα να παίξουμε στη Φρουατία*, Αθήνα, Modern Times, 2008 • *Έλα να παίξουμε στη Φρουατία 2*, Αθήνα, Modern Times, 2008.

Φακίνας Μιχάλης *Αναμνήσεις ενός λιωτοφάγου*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Φακίνου Ευγενία *Για να δει τη θάλασσα*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Φωστιάδης Αντώνης *Ποίηση 1970-2005: Συγκεντρωτική έκδοση*, Καστανιώτη, 2008.

Χατζιδάκι Νατάσα *Άδελος αναπνοή: Ποιήματα 1971-1990*, Αθήνα, Ύψιλον, 2008.

Χατζοπούλου-Καραβία Ασία *Πρόσφυγος- Refugee*, Αθήνα, Bilateral, 2008.

Χερμώνας Θανάσης *Ραγδαία επίδειξη*, Αθήνα, Πατάκη, 2008.

Χιόνης Αργύρης *Το οριζόντιο ύψος και άλλες ασύσκατες ιστορίες*, Κίχλη, 2008.

Χρόνης Γιώργος *Τα ποιήματα: 1973-2008*, Αθήνα, Οδός Πανός - Σιγαρέτα, 2008.

Χρυσόπουλος Χρήστος *Η λονδρέζικη μέρα της Λώρας Τζάκσον*, Αθήνα, Καστανιώτη, 2008.

Χωρενίδης Χρήστος Α. *Ο αναβοβρόντης*, Αθήνα, Τόπος, 2008 (εσημ. *Ελεύθερος Τύπος*).

ανοίγουν
νέους ορίζοντες

ήχος
&
εικόνα

computer

internet
&
επικοινωνία

μουσική
&
ταινίες

βιβλία

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ

Καραγώργη Σερβίας 1
Πλατεία Συντάγματος
Τηλ.: +30 210 3246210

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Mediterranean Cosmos
11ο κλμ. Εθνικής Οδού
Θεσ/νίκης - Ν. Μουδανιών, Θέρμη
Τηλ.: +30 2310 472978

ΒΟΛΟΣ

Ι. Κονταράτου 9 & Ογλ 28
Τηλ.: +30 24210 22904

www.public.gr